ΓΙΑΝΝΗ Π. ΚΟΥΤΡΑ - Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Η ΕΛΛΑΔΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γ' ΚΑΙ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ: Δ. & Β. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΡΑΓΑΤΣΑΝΙΟΥ 6 (ΚΗΠΟΣ ΚΛΑΥΘΜΩΝΟΣ)
ΑΘΗΝΑΙ — 1948

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΤΕΡΙΑ

Τί εἶναι πεδιάδα: ρὲς ἀπ' τὰ βουνὰ σ πολὺ νὰ καλλιεργήσ σπέρνουν σιτάρι κα ἰσιώματα, δὲν ὑπάρχε παχιὰ κι ὅλο χῶμα. Τ ἀλέτρι καὶ σκάβονται μὲ μέρος ὅλο ἴσιωμα λέγεται πε διάδα εἶναι ἀτέλειωτη. Εἶναι ὁ

αλία: Τὸ καλοκαίρι πολὺς κόσμος πηγαί- ναι θάλασσα. Πηγαίνει ἐκεῖ νὰ δροσιστῆ καὶ ὰ μέρη αὐτὰ τῆς στεριᾶς ποὺ τὰ βρέχει ἡ

αλίες Ὅταν ἡ παραλία εἶναι ἀμμουδερή, τὴ λέμε ***γιαλὸ*** ἢ ***ἀκρογιάλι.*** Ὅταν εἶναι ια καὶ εἶναι ἀνώμαλη τὴ λέμε ***ἀκτή.*** τόνο μιλοῦσε κάποια μέρα ἕνας Μοῦ τόρριξε ὁ ἀέρας σ' ἕνα

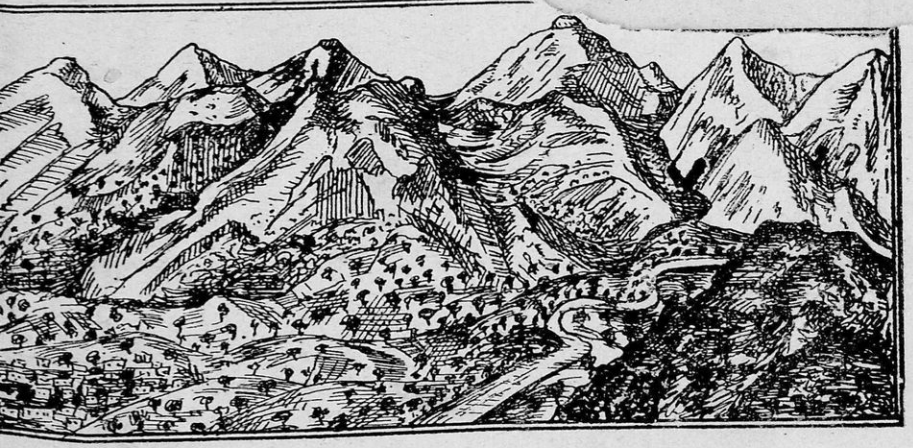

Ὀροσειρὰ

τέτοιον τόπο καὶ στάρια προκόβουν, καὶ ἀμπέλια καρποφοροῦν, καὶ περιβόλια ἀκόμα γίνονται, φτάνει νὰ ὑπάρχη νερό. ***Πεδιάδα*** λοιπὸν εἶναι ἕνας κάμπος ὁλόϊσιος, μιὰ ἔκταση μεγάλη.

Τί εἶναι λόφος: Ἡ γῆ δὲν ἔχει μονάχα ἰσιώματα, μονάχα πεδιάδες. Ἔχει καὶ μέρη ποὺ εἶναι ἄλλα λίγο ψηλὰ καὶ ἄλλα περισσότερο ψηλά. Τὸ μέρος ποὺ ἔχει ὕψος ὡς 200 μέτρα τὸ λέμε ***λόφο.*** Ἂν ἔχει πιὸ πολὺ ἀτ' τὸ ὕψος αὐτό, τὸ λέμε ***βουνὸ*** ἢ ***ὄρος.*** Τὸ ὕψος ἑνὸς λόφου ἢ βουνοῦ τὸ μετροῦμε παίρνοντας γιὰ βάση τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας λέμε πὼς ἔχει ***ὕψος μηδέν.***

Στὸ ***βουνὸ*** διακρίνομε τὸ ἐπάνω ἐπάνω μέρος, ποὺ τὸ

18576

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὶς περισσότερες φο-
τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιό-
Πιὸ κάτω ἀπ' τὴν
κάτω εἶναι οἱ ***πρόπο-***
νῶν οἱ κορφὲς εἶναι
βάτες δὲν μποροῦν
ναι κομμένα μὲ βαθιὲς
κτητους, σπηλιὲς καὶ βρά-

ν δυὸ ἢ καὶ πιὸ πολλὰ βουνὰ
ς σὰν ἁλυσίδα καὶ τότε αὐτὰ λέγον-

Ὅταν ἀπάνω σὲ βουνὰ ὑπάρχουν πεδιάδες ἴσιες καὶ μεγάλες, αὐτὲς τὶς λέμε ***ὁροπέδια***.

Πολλὲς φορὲς τυχαίνει νὰ εἶναι μιὰ πεδιάδα ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἢ πιὸ πολλὰ βουνὰ καὶ νὰ τὴ διασχίζουν ποτάμια. Μιὰ τέτοια πεδιάδα λέγεται ***κοιλάδα***.

Τί εἶναι πηγή: Τὸ χειμώνα σὲ διάφορα μέρη τῆς γῆς πέφτουν πολλὰ χιόνια. Ἐπίσης κατὰ διάφορες ἐποχὲς τοῦ ἔτους πέφτουν βροχές. Τὰ νερά, τόσο ἀπ' τὶς βροχὲς ὅσο κι' ἀπ' τὰ χιόνια ποὺ λιώνουν, μπαίνουν μέσα στὴ γῆ καὶ μαζεύονται σὲ ***ὑπόγειες στέρνες*** καὶ ἀπ' αὐτὲς πάλι τρυποῦν καὶ βγαίνουν. Τὸ μέρος ἀπ' ὅπου βγαίνει τὸ νερὸ λέγεται ***πηγή***.

Ποτάμι: Ὅταν τὸ νερὸ τῆς πηγῆς εἶναι πάρα πολὺ ἢ ὅταν νερὰ ἀπὸ πολλὲς μαζὶ πηγὲς τρέχουν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀνταμώνονται, τότε σχηματίζεται τὸ ποτάμι. Τὸ ποτάμι εἶναι βαθὺ καὶ ὅσο προχωρεῖ τόσο περισσότερο τὸ νερό του πληθαίνει, γιατὶ χύνονται σ' αὐτὸ καὶ ἄλλα αὐλάκια ποὺ κατεβαίνουν ἀπ' τὰ ψηλώματα. Ὅταν ἕνα μικρότερο ποτάμι χύνεται μέσα σ' ἕνα ἄλλο μεγαλύτερο, τὸ μικρότερο λέγεται ***παραπόταμος***.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου σμίγουν δυὸ ἢ καὶ περισσότερα ποτάμια τὸ λέμε ***συμβολή***.

Τὸ ποτάμι, ἀφοῦ περάσει καὶ σχίσει μεγάλες ἐκτάσεις καὶ προχωρήσει πολύ, ἔρχεται καὶ χύνεται κάπου, εἴτε, σὲ λίμνη, εἴτε σὲ θάλασσα. Τὸ μέρος ποὺ χύνεται λέγεται ***ἐκβολὴ*** ἢ ***στόμα***.

Τὸ ποτάμι ἔχει δυὸ ***ὄχτες*** καὶ μιὰ ***κοίτη***. ***Κοίτη*** εἶναι τὸ ἄνοιγμα τοῦ ποταμιοῦ ἀπ' τὴ μιὰ ὄχτη ὡς τὴν ἄλλην. Ὅταν κοιτάξωμε πρὸς τὸ μέρος ποὺ πηγαίνει τὸ ποτάμι γιὰ νὰ χυθῆ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΤΕΡΙΑ

Τί λέγεται παραλία*:** Τὸ καλοκαίρι πολὺς κόσμος πηγαίνει σὲ μέρη ποὺ εἶναι θάλασσα. Πηγαίνει ἐκεῖ νὰ δροσιστῆ καὶ νὰ κάμη μπάνια. Τὰ μέρη αὐτὰ τῆς στεριᾶς ποὺ τὰ βρέχει ἡ θάλασσα λέγονται ***παραλίες. Ὅταν ἡ παραλία εἶναι ἀμμουδερή, ἴσια καὶ δίχως βράχια, τὴ λέμε ***γιαλὸ*** ἢ ***ἀκρογιάλι***. Ὅταν εἶναι γεμάτη ἀπὸ πέτρες καὶ βράχια καὶ εἶναι ἀνώμαλη τὴ λέμε ***ἀκτή***.

***Ἀκρωτήριο*:** Μὲ πικρὸ πόνο μιλοῦσε κάποια μέρα ἕνας ναυτικός, ποὺ ἔχασε τὸ καράβι του: Μοῦ τόρριξε ὁ ἀέρας σ' ἕνα

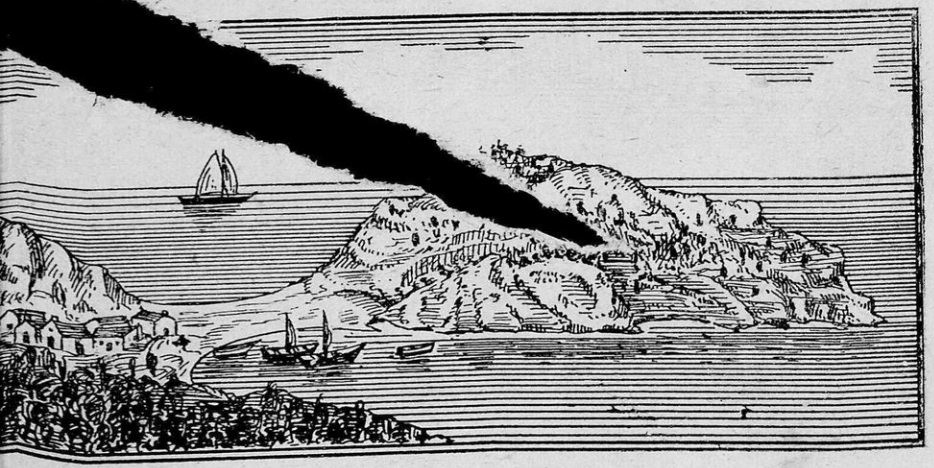

Χερσόνησος

ἀκρωτήριο καὶ βούλιαξε κάποια νύχτα μαύρη καὶ σκοτεινή, ποὺ ἔβρεχε κι ὅλας.

Ἕνα παιδάκι ποὺ τὸν ἄκουσε νὰ μιλῆ μὲ πόνο τὸν ρώτησε:

—Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἀκρωτήριο, ὥστε ἄμα χτυπήση πάνω του ἕνα καράβι μπορεῖ νὰ βουλιάξη; Ὁ ναυτικὸς τοῦ ἀπάντησε:

—Εἶναι, παιδί μου, μιὰ μακριὰ μύτη ἀπὸ στεριά, γεμάτη βράχους καὶ πέτρες, ποὺ προχωρεῖ βαθιὰ μέσα στὴ θάλασσα. Νά, αὐτὸ θὰ πῆ ***ἀκρωτήριο***. Καὶ ὁ ναυτικὸς συνέχισε: Ὕστερα ἀπὸ τὸ δικό μου τὸ πάθημα ἔφτιασαν ἐκεῖ μιὰ οἰκοδομή. Ἕνα κτίριο, ὁλοπέτρινο σὰν καμπαναριό, καὶ ἀπὸ τότε κάθε βράδυ ἀνάβουν ἐκεῖ ψηλὰ ἕνα φῶς. Οἱ ναυτικοὶ ποὺ ταξιδεύουν σ' ἐκείνη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴ θάλασσα σὰν ἰδοῦν τὸ φῶς καταλαβαίνουν τὸν κίνδυνο καὶ δὲν πλησιάζουν. Τὸ κτίριο ἐκεῖνο μὲ τὸ φῶς λέγεται ***φάρος*** καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ μένει ἐκεῖ νὰ τὸ ἀνάβη καὶ νὰ τὸ σβήνη λέγεται ***φαροφύλακας***.

—***Χερσόνησος*** τὶ θὰ πῆ; ρώτησε τὸ παιδάκι τὸν ἴδιο ναυτικό.

—***Ἡ χερσόνησος***, παιδάκι μου, εἶναι καὶ αὐτὴ ἕνα μεγάλο

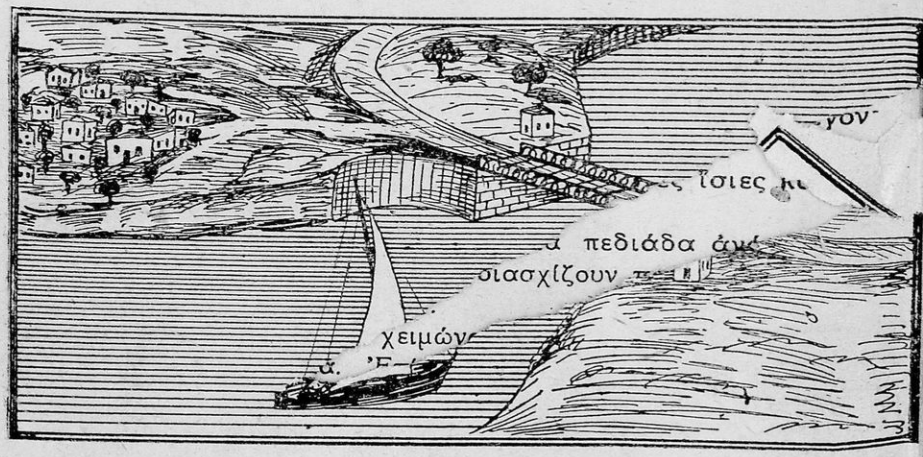

Π ο ρ θ μ ὸ ς

κομμάτι τῆς στεριᾶς, πολὺ μεγαλύτερο ἀπ' τὸ ἀκρωτήριο καὶ μπαίνει καὶ αὐτὴ μέσα στὴ θάλασσα.

—Καὶ ***ἰσθμὸς*** τὶ εἶναι; ρώτησε πάλι τὸ παιδάκι:

—***Ἰσθμὸς*** εἶναι μιὰ στενὴ λωρίδα ἀπὸ στεριὰ ποὺ χωρίζει δυὸ θάλασσες καὶ ἀνταμώνει δυὸ μεγάλες στεριές.

—Καὶ τώρα ἀφοῦ ἐγὼ σοῦ εἶπα τόσα πράματα θέλω καὶ σὺ νὰ μοῦ πῆς, ἂν ξαίρης τὶ θὰ πῆ ***νησί***, λέει στὸ παιδάκι ὁ ναυτικός.

—Ἄ! ὅσο γι' αὐτό, τὸ ξαίρω, ἀποκρίθηκε τὸ παιδάκι. ***Νησὶ*** εἶναι ἕνα μέρος ἀπὸ στεριὰ ποὺ τὸ κυκλώνει ὁλόγυρα θάλασσα. Σὲ νησὶ ἔχω πάει. Ταξίδεψα στὴν Αἴγινα, γιατὶ ἐκεῖ μένει ὁ θεῖος μου.

—***Κόλπος*** ξαίρεις τί εἶναι; ρώτησε πάλι ὁ ναυτικός.

—Καὶ ***κόλπος*** καὶ ***λιμάνι*** ξαίρω τί εἶναι, γιατὶ τὸ ἔμαθα στὸ σχολεῖο: Νά! ***Κόλπος*** εἶναι θάλασσα ποὺ μπαίνει βαθιὰ μέσα στὴ στεριά. ***Λιμάνι*** εἶναι θάλασσα κλειστὴ γύρω-γύρω ἀπὸ στε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταλλένιο καὶ κατακάθαρο, χρησίμευε γιὰ νὰ καθαρίζωνται οἱ .ιστοὶ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες. Ἡ πηγὴ αὐτὴ σήμερα λέγεται ***βρύση τοῦ Ἅϊ-Γιάννη.***

Ἄλλα βουνὰ ἔχει τὸν ***Ὑμηττό***, τὴν ***Πεντέλη*** καὶ τὴν ***Πάρνηθα*** καὶ στὰ Δυτικὰ τῶν Ἀθηνῶν τὸν ***Αἰγάλεω***. Ἀπ' τὴν κορφὴ) βουνοῦ αὐτοῦ ὁ Ξέρξης παρακολουθοῦσε τὴ ναυμαχία ῆς Σαλαμίνας.

Ἀνάμεσα στὰ παραπάνω βουνὰ σχηματίζονται μικρὲς μὰ εὔφορες πεδιάδες. Σ' αὐτὲς καλλιεργοῦν οἱ κάτοικοι ἀμπέλια, ἐπίσης καὶ περιβόλια μὲ λαχανικὰ κλπ. καὶ φροῦτα διάφορα.

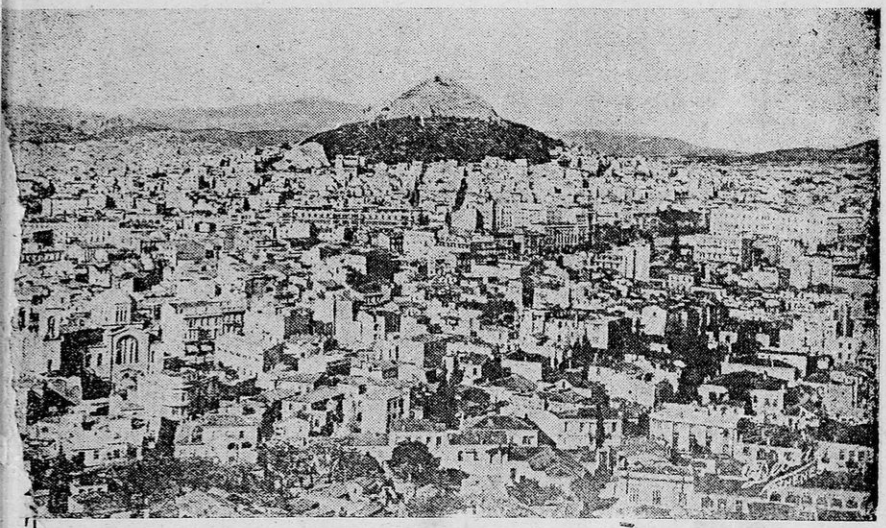

Δανὰ μέρος τῆς Ἀθήνας μὲ τὸ λόφο τοῦ Λυκαβηττοῦ στὸ βάθος

θνοι λη πεδιάδα ὑπάρχει τῆς Κωπαΐδας, ποὺ βγάζει σιτηρὰ καὶ κια διαλεχτά. Πρωτύτερα αὐτὴ ἦταν λίμνη καὶ τὴν ξέ- μὲ κύρι ἔγινε περίφημος τόπος γιὰ καλλιέργεια.

λάδι καὶ ***ἐλ*** ριοχὴ τοῦ Λαυρίου βγαίνει μολύβι καὶ στὸν Ὠρωπό ***ἄλογα.*** Σὲ με

Μεσσηνία, εἶ : Ἡ μεγαλύτερη βιομηχανία ποὺ ἔχει ἡ πα- καὶ στὴν Ἀττι αζεμένη στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Πειραιᾶ. Στὶς περίφημο ***μέλι τοῦ*** ονται ὑφαντήρια, κλωστήρια, ἑταιρίες καπνι-

Στὰ παράλιά ται καπνά, ἐργοστάσια ποὺ φτιάνουν σα- ***ωργίο***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πούνι, πιοτά, καπέλλα, τζάμια, πιάτα, ποτήρια, λιπάσματα κλπ.

Συγκοινωνία : Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἔχει καλὴ συγκοινωνία, διότι καὶ σιδερόδρομοι σ' αὐτὸν ὑπάρχουν κι αὐτοκινητόδρομοι πολλοί, ἀτμόπλοια καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία μὲ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ μὲ μερικὲς πόλεις δικές μας, ὅπως μὲ τὴ Θεσσαλονίκη, τὴ Λάρισα, τὰ Γιάννενα, τὴν Καβάλλα, μὲ τὴ νῆσο Κρήτη καὶ μὲ τὰ Δωδεκάνησα.

Πόλεις : Ἡ ***Ἀθήνα***, πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ καὶ ὅλου τοῦ Κράτους. Εἶναι κτισμένη ἀνάμεσα σὲ δυὸ ξεροπόταμα, τὸν ***Ἰλισὸ***

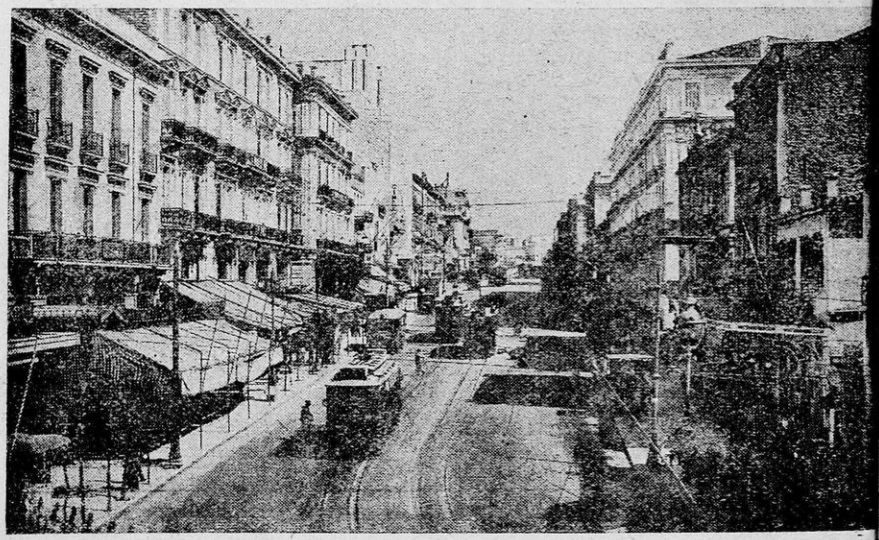

Ἡ Λεωφόρος Ἐλευθερίου Βενιζέλου στὴν Ἀθήνα

καὶ τὸν ***Κηφισό***, καὶ γύρω της ἔχει τρία βουνά, τὸν ***Ὑμηττό***, τὴν ***Πεντέλη*** καὶ τὴν ***Πάρνηθα***. Ἡ παλιὰ Ἀθήνα ἦταν ἡ πιὸ ξακουσμένη πόλη τοῦ κόσμου. Ἦταν στολισμένη μὲ ἔξοχα ἔργα τέχνης, ποὺ τ' ἀπομεινάρια τους ἀκόμα καὶ σήμερα κινοῦν τὸ θαυμασμὸ ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ξεκινοῦν σήμερα ἄνθρωποι κι ἔρχονται νὰ θαυμάσουν καὶ νὰ προσκυνήσουν τὰ λείψανα τῶν καλλιτεχνημάτων ποὺ ἄφησαν οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι. Ἐπάνω στὴν ***Ἀκρόπολη*** τῶν Ἀθηνῶν βλέπει κανένας τὰ ***Προπύλαια***, τὸ ***Ναὸ τῆς Ἀπτέρου Νίκης***, τὸ ***Ἐρέχθειο***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τὸν ***Παρθενῶνα***, τὸν περίφημο αὐτὸ ναὸ ἀπ' ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς ἀρχαιότητας. Μέσα στὸν Παρθενῶνα βρισκόταν τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς ***θεᾶς Ἀθηνᾶς***, τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἀριστούργημα, ποὺ τὸ ἔφτιασε ὁ ***Φειδίας***. Σήμερα αὐτὸ δὲν ὑπάρχει.

Στὴν Ἀθήνα σώζονται ἀκόμα καὶ σήμερα τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ ποὺ ἦταν ἀφιερωμένος στὸν ***Ὀλύμπιο Δία***, ἡ ***Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ***, τὸ ***Ὠδεῖο*** τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ ***Θέατρο τοῦ Διονύσου***, ἡ ***Πνύκα***, ὁ ***λόφος τῶν Νυμφῶν*** στὸ μέρος ποὺ εἶναι τώρα τὸ ***Ἀστεροσκοπεῖο***, ὁ λόφος ποὺ συνεδρίαζε ὁ ***Ἄρειος***

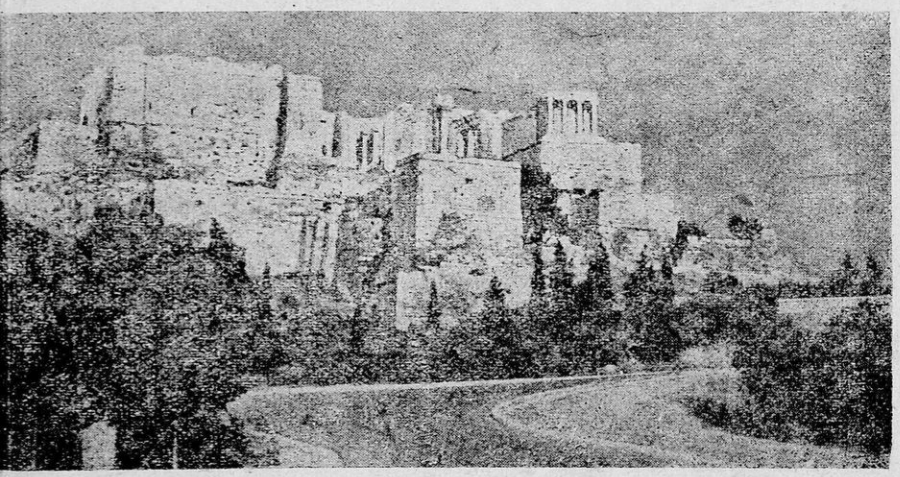

Ἡ Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν

Πάγος, αὐτὸ τὸ ἀνώτατο δικαστήριο τῶν ἀρχαίων, τὸ Μνημεῖο τοῦ ***Λυσικράτη***, ἡ ***Πύλη τῆς Ἀγορᾶς***, τὸ ***Θησεῖο*** καὶ πολλὰ ἄλλα. Τὰ παλαιὰ τοῦτα εὑρήματα στολίζουν ἀκόμα τὴν Ἀθήνα μας καὶ τὴν κάνουν νὰ εἶναι ἡ ***Αἰώνια Πόλη*** στὰ μάτια ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Στὴν Ἀθήνα ὑπάρχουν πολλὰ Μουσεῖα ποὺ κλείνουν ἀτίμητους θησαυροὺς ἀπὸ ἀγάλματα, χρυσὰ στεφάνια, δαχτυλίδια, βάζα πολύτιμα, ἀρχαίους ὁπλισμοὺς κλπ. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ νέα κτίρια ποὺ στολίζουν σήμερα τὴν πρωτεύουσά μας, τὰ περισσότερα ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ: Ἡ ***Ἀκαδημία***, ἡ ***Βιβλιοθήκη***, τὸ ***Πανεπιστήμιο***, τὸ ***Πολυτεχνεῖο***, τὸ ***Ζάππειο*** κλπ. Ἀριστούργημα πάλι τέχνης καὶ ὀμορφιᾶς εἶναι τὸ ***Παναθηναϊκὸ Στάδιο***, καμωμέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νο μὲ κάταστρο πεντελήσιο μάρμαρο. Ἡ Ἀθήνα ἔχει ὡραίους ἀσφαλτοστρωμένους δρόμους, τὸν ***Ἐθνικὸ Κῆπο***, τὸ ***Πεδίον τοῦ Ἄρεως*** καὶ διάφορα ἄλλα ὄμορφα πάρκα, ὅπου συγκεντρώνε-

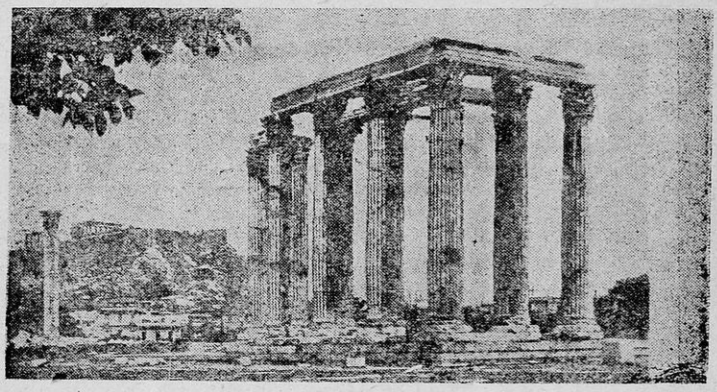

Οἱ στύλοι τοῦ Ναοῦ τοῦ Ὀλύμπιου Διός

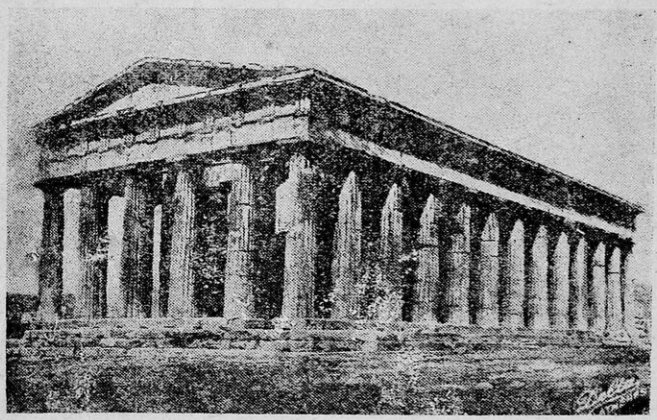

Τὸ Θησεῖο

ται κόσμος τὶς ζεστὲς καλοκαιριάτικες ἡμέρες καὶ δροσίζεται.

Τὸ Α' ***Νεκροταφεῖο*** Ἀθηνῶν παρουσιάζει πάλι πλοῦτον ἀπὸ λαμπρὰ ἔργα γλυπτικῆς, ἀξιοθαύμαστα.

Στὴν Ἀθήνα ἔχει τὴν ἕδρα του ὁ Βασιλιὰς ὁ ***Παῦλος***, ὁ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

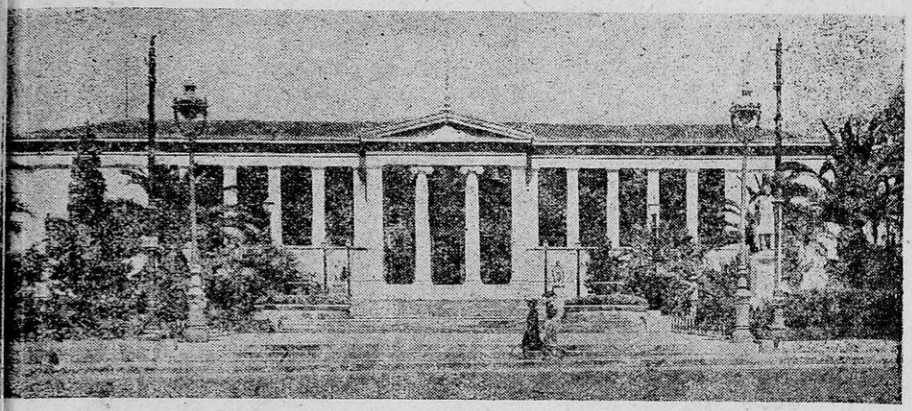

Τὸ Πανεπιστήμιο

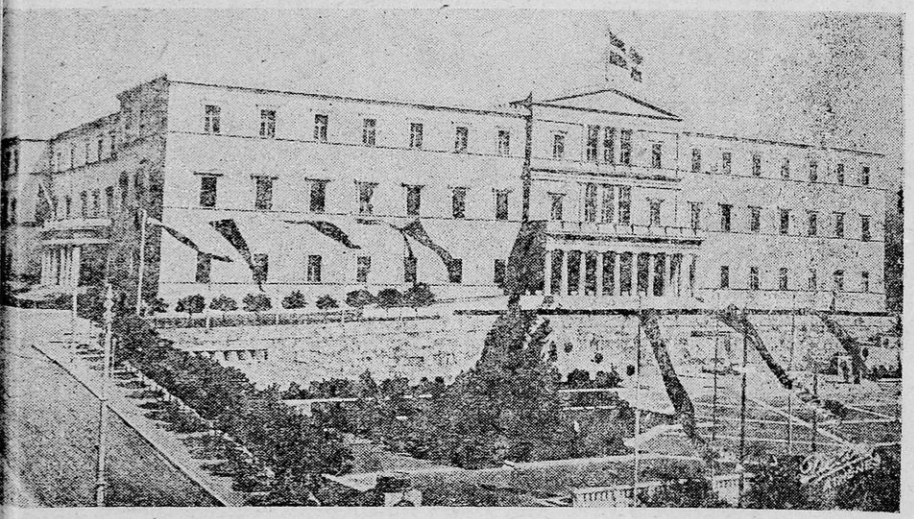

Τὰ Παλιὰ Ἀνάκτορα μὲ τὸ μνημεῖο τοῦ «Ἄγνωστου Στρατιώτη»

Ἀρχιεπίσκοπος μὲ τὴν ***Ἱερὰ Σύνοδο***, ἡ ***Κυβέρνηση*** καὶ πολλὲς ἄλλες ἀρχές. Τὰ Παλιὰ Ἀνάκτορα τοῦ Βασιλιᾶ εἶναι πάλι μιὰ οἰκοδομὴ μὲ ἀρχιτεκτονικὴ ἀξία, ποὺ στολίζουν τὴν πόλη.

Γύρω στὴν Ἀθήνα ὑπάρχουν ὄμορφες ἐξοχές, ὡραῖα προάστεια, ὅπου τὸ καλοκαίρι οἱ Ἀθηναῖοι περνοῦν τὶς ἡμέρες τους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τέτοια εἶναι ἡ ***Κηφισιά*** μὲ τὴν πλούσια βλάστησή της καὶ τὶς ἐπαύλεις της, τὸ ***Μαρούσι***, μὲ τὸ δροσερὸ κι ἐλαφρὸ νερό του, τὸ ***Χαλάνδρι***, τὰ ***Φάληρα***, ἡ ***Ν. Σμύρνη***. Ἡ Ἀθήνα, ὁ Πειραιὰς καὶ τὰ Προάστεια ὑδρεύονται ἀπὸ τὸ μεγάλο ὑδραγωγεῖο τοῦ Μαραθώνα. Ἔχουν φτιάξει ἐκεῖ ἕνα μεγάλο φράγμα, ποὺ ἔφραξε δυὸ μικρὰ ξεροπόταμα κι ἔτσι σχηματίστηκε μιὰ μεγάλη τεχνητὴ λίμνη, ποὺ πολλὲς φορὲς γεμίζει ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς.

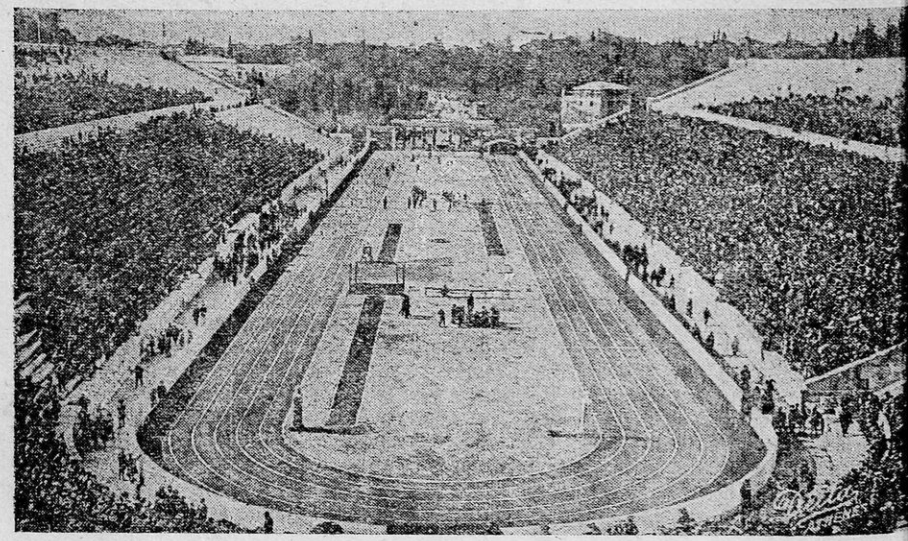

Τὸ Στάδιο σὲ μέρα γιορτῆς

Τὸ ***φράγμα τοῦ Μαραθώνα*** εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τεχνικὰ ἔργα στὴν Εὐρώπη,

Ἂν μποῦμε ἀπ' τὴν Ἀθήνα στὸν ἠλεκτρικὸ σιδερόδρομο ἐρχόμαστε στὸν ***Πειραιά***. Αὐτὸς εἶναι ἡ δεύτερη πόλη τῆς Ἑλλάδας ὕστερα ἀπ' τὴν Ἀθήνα, μὲ 300 περίπου χιλιάδες πληθυσμό. Εἶναι τὸ πρῶτο λιμάνι στὴν Ἑλληνικὴ Χερσόνησο μὲ ἀρκετὴ ἐμπορικὴ κίνηση καὶ μὲ πολλὰ ἐργοστάσια, τέτοια ποὺ εἴπαμε καὶ γιὰ τὴν Ἀθήνα.

Δυτικὰ τοῦ Πειραιᾶ βρίσκεται ἡ ***Σαλαμίνα***, τὸ δοξασμένο νησὶ ὅπου ἔγινε ἡ ναυμαχία μὲ τοὺς Πέρσες. Ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ πολεμικός μας Ναύσταθμος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

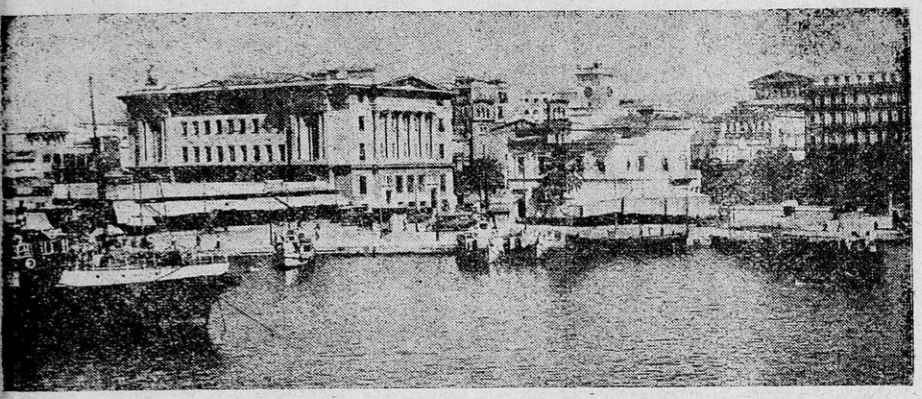

Ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ

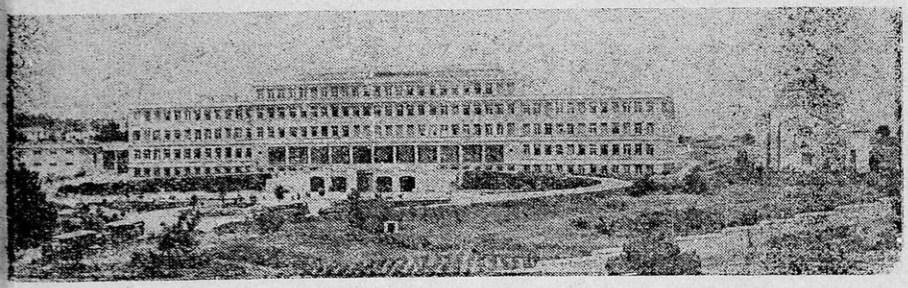

Τὸ Ἀρσάκειο τοῦ Ψυχικοῦ, ἕνα ἀπὸ τὰ τελειότερα Σχολεῖα τῆς Ἑλλάδας

Ἄλλες πολιτεῖες τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ ***Ἐλευσίνα*** καὶ τὰ ***Μέγαρα***. Στὴν Ἐλευσίνα ἦταν ὁ Ναὸς τῆς Δήμητρας, ὅπου γινόταν ἡ γιορτὴ τῶν Ἐλευσινίων, μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλοπρεπέστερες ἀρχαῖες γιορτές.

Κοντὰ στὰ Μέγαρα, στὴν ἀπότομη πλαγιὰ τῶν Γερανείων, εἶναι ἡ Κακὴ Σκάλα. Ἀπ' αὐτοῦ περνᾶ ὁ σιδερόδρομος γιὰ τὴν Πελοπόννησο. Ἐδῶ στὰ παλιὰ τὰ χρόνια βρισκόταν ὁ κακοῦργος ***Σκίρωνας***, ποὺ παραμόνευε τοὺς διαβάτες κι ἀφοῦ τοὺς λήστευε, τοὺς ἔριχνε ὕστερα ἀπ' τὴν ἀπότομη πλαγιὰ στὴ θάλασσα.

Στὸ βόρεια τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ ***Θήβα*** καὶ ἡ ***Λειβαδειὰ*** καὶ στὰ Νότια τὸ ***Λαύριο***. Τὰ χωριὰ τῶν Μεσογείων ***Διόπεσι***, ***Κο-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρωπί, Μαρκόπουλο καὶ ***Σπάτα*** ποὺ βγάζουν τὸ περίφημο κρασί: ***ρετσίνα Μεσογείων***.

Τοποθεσίες ἱστορικὲς ἀρχαῖες εἶναι ὁ ***Μαραθώνας***, οἱ ***Πλαταιὲς*** καὶ τὰ ***Λεῦκτρα***.

Στὸ Νομὸ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ὑπάγονται καὶ τὰ νησιὰ ***Αἴγινα***, ***Κύθηρα*** καὶ ***Ἀντικύθηρα***, ὁ ***Πόρος*** κι ἕνα μικρὸ κομμάτι τῆς Πελοποννήσου, τὰ ***Μέθανα***.

Στὴν Αἴγινα ὑπῆρχε τὸ ἱερὸ τῆς Ἀφαίας. Αὐτὴ ἦταν κο-

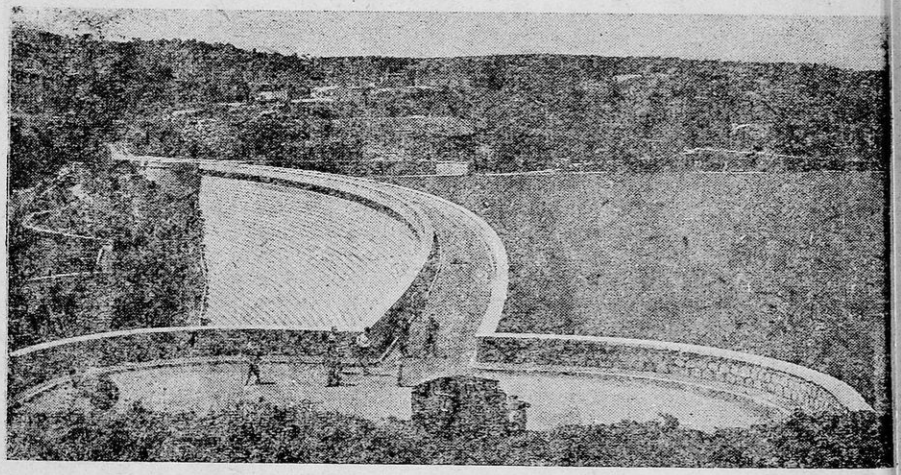

Τὸ φράγμα καὶ ἡ τεχνητὴ λίμνη τοῦ Μαραθώνα

ρίτσι τοῦ Δία. Στὴν Αἴγινα τώρα σώζονται τὰ ἐρείπια αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ.

Στὴν ἴδια πόλη εἶχε τὴν ἕδρα της ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκηση καὶ στὰ 1828 ἐκεῖ εἶχε πάλι τὴν ἕδρα του ὁ πρῶτος Κυβερνήτης μας, ***ὁ Καποδίστριας***. Ἐκεῖ τότε εἶχε κτιστῆ τὸ μεγάλο Ὀρφανοτροφεῖο, οἴκημα ποὺ διατηροῦσε 500 ἄπορα παιδιὰ ποὺ ὀρφάνεψαν στὰ χρόνια ποὺ γινόταν ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση. Τὸ κτίριο αὐτὸ τώρα εἶναι στρατῶνες καὶ ἕνα μέρος του τὸ χρησιμοποιεῖ τὸ Κράτος μας γιὰ φυλακές.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 6.500 τετραγ χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 1.400.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος

Θέση καὶ σύνορα : Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται στὰ Ἀνατολικὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας καὶ συνορεύει πρὸς Β μὲ τὴ Θεσσαλία, πρὸς Ν βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸ κόλπο, πρὸς Α ἀπὸ τὸν Εὐβοϊκὸ καὶ πρὸς Δ ἔχει τὸ Νομὸ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ἔδαφος : Τὸ ἔδαφος τοῦ Νομοῦ εἶναι ὀρεινὸ καὶ τὰ βουνά του εἶναι ἡ ***Οἴτη***, ἡ ***Ὄθρυς***, ὁ ***Καλλίδρομος*** καὶ ὁ ***Τυμφρηστός***.

Ποτάμι ἔχει τὸ Σπερχειὸ ἢ Ἀλαμάνα, ποὺ εἶναι ὀνομαστὸ γιατὶ στὸ γεφύρι του πολέμησε ὁ Θανάσης Διάκος στὰ 1821 μὲ τοὺς Τούρκους. Ἄλλο ποτάμι ἔχει τὴ Βίστριτζα. Ὅταν λιώνουν τὰ χιόνια τῶν βουνῶν τὸ ποτάμι αὐτὸ γίνεται ὁρμητικὸς χείμαρρος καὶ φέρνει ἀλογάριαστες καταστροφὲς στὰ κτήματα τῶν ἀνθρώπων.

Λίμνες ἔχει στὸ βόρειο μέρος τὴν Ξυνιάδα.

Πεδιάδες ἔχει τὴ ***Λαμιακὴ*** πεδιάδα καὶ τῶν ***Θερμοπυλῶν*** ποὺ εἶναι τὸ δοξασμένο στενό, ὅπου πολέμησε ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ***Λεωνίδας*** μὲ τοὺς 300 Σπαρτιάτες κατὰ τῶν Περσῶν τὰ παλιὰ χρόνια.

Προϊόντα: Βγάζει σιτηρά, ἐλιὲς διαλεχτές, καπνό, λάδι καὶ βούτυρο, γάλα, τυρί, γιατὶ στὰ ὀρεινὰ μέρη οἱ κάτοικοι καταγίνονται στὴν κτηνοτροφία. Ἐπίσης καὶ κρασὶ καλὸ βγάζει σὲ μερικὰ μέρη αὐτὸς ὁ Νομός.

Συγκοινωνία : Ἡ Λαμία συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Λάρισα μὲ σιδερόδρομο. Μὲ τὴν Ἄμφισσα, τὸ Βόλο καὶ τὸ Καρπενήσι μὲ αὐτοκίνητα.

Πόλεις : Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ ***Λαμία***. Αὐτὴ ἔχει ΒΑ ἕνα λόφο ποὺ στὴν κορφή του εἶναι κτισμένο παλιὸ κάστρο. Ἄμα ἀνεβῆς στὴν κορφὴ τοῦ κάστρου αὐτοῦ καὶ κοιτάξεις κατὰ τὸ νοτιὰ ἔχεις ἀγνάντια τὶς ὄμορφες κορφὲς τῆς Οἴτης καὶ τοῦ Καλλίδρομου, τὸ δοξασμένο Σπερχειὸ ποὺ σκίζει τὴ Λαμιακὴ πεδιάδα σὰ φίδι τεράστιο καὶ ἀριστερώτερα τὸν κόλπο τὸ Μαλιακό.

Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις εἶναι ἡ ***Ἀταλάντη***, οἱ ***Δειβανάτες***, ὁ ***Μῶλος***, ἡ ***Στυλίδα***, ἡ ***Ὑπάτη***, ἡ ***Πελασγία***, ἡ ***Σπερχειάδα***, ὁ ***Δομοκός***, τὸ ***Διδωρίκι***.

Ἔκταση ὁ Νομὸς ἔχει 6.600 τετρ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του εἶναι 213.000.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Θέση καὶ σύνορα : Τὸ Νομὸ αὐτὸν τὸν συναντοῦμε Δυτικὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας. Συνορεύει πρὸς Β μὲ τὴν Ἤπειρο καὶ Θεσσαλία, πρὸς Ν καὶ πρὸς Δ βρέχεται ἀπ' τὸ Ἰόνιο πέλαγος καὶ πρὸς Α συνορεύεει μὲ τὸ Νομὸ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

Ἔδαφος: Τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸ μὲ κυριώτερα βουνὰ τὰ ***Ἄγραφα***, τὸν ***Τυμφρηστό***, τὰ ***Ἀκαρνανικά***, τὸ ***Παναιτωλικὸ*** καὶ τὸν ***Ἀράκυνθο***.

Πεδιάδα: Τέτοια ἔχει τὴν καρπερὴ πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου, ποὺ βγάζει καπνὸ καὶ σιτάρι.

Προϊόντα: Βγάζει ἐξαιρετικὰ καπνὰ τοῦ Ἀγρινίου, προϊόντα γεωργικὰ καὶ στὰ ὀρεινὰ τὰ τυριὰ τὰ φημισμένα τῶν Ἀγράφων.

Στὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου βγαίνει τὸ ἐξαιρετικὸ ***αὐγοτάραχο***.

Ποτάμια : Τὸ μεγαλύτερο ποτάμι τοῦ Νομοῦ εἶναι ὁ ***Ἀχελῶος***, ποὺ ἔχει τὶς νοστιμότατες πέστροφες, τὰ ὡραῖα αὐτὰ ψάρια. Αὐτὸς χύνεται στὸ Ἰόνιο πέλαγος. Ἄλλο ποτάμι ἔχει τὸν ***Εὔηνο***, ποὺ χύνεται στὸν Κορινθιακὸ κόλπο. ***Λίμνες*** ἔχει τὴν ***Τριχωνίδα***, ποὺ βγάζει ἐξαιρετικὰ ψάρια, τὴ ***Λυσιμαχία*** καὶ τὴν ***Ἀμβρακία***.

Πόλεις: Τὸ ***Μεσολόγγι***. Εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, πόλη δοξασμένη καὶ χιλιοτραγουδημένη γιὰ τὴν καρτερική της ἀντίσταση κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1821. Γιὰ τοῦτο καὶ τὴ λέμε ***Ἱερὴ Πόλη***. Ὅσα χρόνια κι ἂν περάσουν τ' ὄνομα τῆς δοξασμένης τούτης πόλης θὰ μένη ἀξέχαστο μέσα στὶς Ἑλληνικὲς ψυχές, χαραγμένο μὲ γράμματα ἀπὸ κεῖνα ποὺ δὲ σβήνουν ποτέ.

Τὰ Ἑλληνόπουλα ἀκούοντας τὴ λέξη Μεσολόγγι θὰ καταλαβαίνουν πὼς μέσα ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἀνδρεία τους ἀνάστησαν τὴν παλιά μας ἱστορία.

Εἶναι χτισμένη στὴν ἀνατολικὴ παραλία τῆς μεγάλης λιμνοθάλασσας καὶ στὴ σιδεροδρομικὴ γραμμὴ ***Κρυονέρι—Ἀγρίνιο***. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ ***Ἀγρίνιο***, ἡ ***Ναύπακτος***, ἡ ***Ἀμφιλοχία***, ἡ ***Βόνιτσα*** καὶ τὸ ***Καρπενήσι***.

Ἡ ἔκταση τοῦ Νομοῦ εἶναι 7.500 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμός του 255.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Διοικητικὴ διαίρεση τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας	α) Πρώην Διοίκ. Πρωτεύουσας	1.124.109
	β) Αἴγινας	10.816
	γ) Ἀττικῆς	81.185
	δ) Θηβῶν	54.844
	ε) Κυθήρων	8.170
	στ) Λειβαδιᾶς	46.319
	ζ) Μεγαρίδος	55.313
	η) Τροιζηνίας	13.370
	Σύνολο	1.394.021
2) Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	α) Δομοκοῦ	19.432
	β) Δωρίδος	29.451
	γ) Λοκρίδος	44.267
	δ) Παρνασσίδος	36 520
	ε) Φθιωτιδος	83.409
	Σύνολο	213.079
3) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	α) Βάλτου	23.943
	β) Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου	39.598
	γ) Εὐρυτανίας	53.780
	δ) Μεσολογγίου	42.763
	ε) Ναυπακτίας	34 877
	στ) Τριχωνίδος	56.481
	Σύνολο	251.442

Ἀπογραφὴ 1940 — *Σύνολο κατοίκων Στερεᾶς Ἑλλάδος 1.858 542*

Πίνακας τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Στερεᾶς

Ἀθήνα	612.820	κάτ.	*Λαμία*	16.542	κάτ.
Πειραιὰς	301.5 7	»	Ἄμφισσα	5.466	»
Σαλαμίνα	17.312	»	Ἀταλάντη	4.041	»
Ν. Σμύρνη	15.114	»	Στυλίδα	3.606	»
Κηφισιὰ	14.201	»	Δεσφίνα	3.590	»
Μέγαρα	13.360	»	Γαλαξείδι	2.240	»
Μαρούσι	12.744	»	Ὑπάτη	2.166	»
Θήβα	12.428	»	Σπερχειάδα	1.988	»
Λειβαδιὰ	12.368	»	Δομοκὸς	1.820	»
Χαλάνδρι	11.793	»	Λιδωρίκι	1.611	»
Μοσχάτο	10.348	»			
Ἐλευσίνα	9.154	»			
Παλ. Φάληρο	9.087	»			
Λαύριο	6 680	»			
Αἴγινα	5.820	»			
Μεσολόγγι	10.565	κάτ.	Καρπενήσι	3.796	»
Ἀγρίνιο	20.492	»	Ἀμφιλοχία	3.642	»
Ναύπακτος	5.494	»	Βόνιτσα	2.153	»
Αἰτωλικὸ	4.351	»			

Ἀπογραφὴ 1940

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Θέση καὶ σύνορα : Ἡ Θεσσαλία βρίσκεται πρὸς Β τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν τῆς Μακεδονίας, ἀπ' ὅπου χωρίζεται μὲ τὸν Ὄλυμπο. Ἀπ' τὰ Ἀνατολικὰ ἡ χώρα αὐτὴ βρέχεται ἀπὸ τὴ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ Δυτικὰ συνορεύει μὲ τὴν Ἤπειρο.

Ἔδαφος : Τὸ ἔδαφος τῆς Θεσαλίας εἶναι ἀπ' τὰ παχύτερα καὶ εὐφορώτερα ἐδάφη τῆς Πατρίδας μας. ***Ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάδα*** εἶναι ὅλο χῶμα καὶ πεδιάδα πλούσια. Ἂν τὴν ἐπισκεφτῆς τὴν ἄνοιξη σαστίζει τὸ μάτι σου ἀπ' τὴν ἀτέλειωτη πρασινάδα τοῦ σιταριοῦ ποὺ ἀντικρύζεις σ' ὅλη της τὴν ἔκταση. Ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάδα κλείνεται ὁλόγυρα ἀπὸ βουνά. Πρὸς Β ἔχει τὸν ***ἀθάνατο Ὄλυμπο***, ποὺ τὸν ἀπαθανάτισε ὁ ***Ὅμηρος***, γιατὶ αὐτοῦ ἦταν ***ἡ κατοικία τῶν 12 Θεῶν*** ποὺ τοὺς πίστευαν οἱ ἀρχαῖοι.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλη δόξα στεφανώνει τὸν Ὄλυμπο. Αὐτὸς χρημάτισε, μὲ τὶς ἀπάτητες κορφὲς καὶ τοὺς κρυψῶνες του, τὸ βουνὸ ποὺ ἔκλεινε στὴν ἀγκαλιά του τὴν κλεφτουριὰ ποὺ ἑτοίμασε τὸ μεγάλο πανελλήνιο πανηγύρι τοῦ 1821. Ἀπὸ δῶ ροβολοῦσαν οἱ κοπετάνιοι στὸν κάμπο καὶ ρήμαζαν τὴν Τουρκιά. Ἦταν τὸ βουνὸ πού, ὅπως τὸ τραγούδησε ὁ ποιητής, εἶχε σὲ ***κάθε κορφὴ καὶ φλάμπουρο, σὲ κάθε κλαδὶ καὶ κλέφτη***.

Ἄλλα βουνὰ πρὸς Δ τῆς Θεσσαλίας εἶναι ἡ ***Πίνδος***, τὰ ***Χάσια*** καὶ ὁ ***Τυμφρηστός***, πρὸς Ν ἡ ***Ὄθρυς*** καὶ πρὸς Α ἡ ***Ὄσσα*** καὶ νοτιώτερα τὸ ***Πήλιο***. Ἀνάμεσα ἀπ' τὸν Ὄλυμπο καὶ τὴν Ὄσσα, ποὺ λέγεται καὶ ***Κίσαβος***, εἶναι τὰ περίφημα ***στενὰ τῶν Τεμπῶν***, μιὰ ἀπ' τὶς γραφικώτερες καὶ ὀμορφότερες τοποθεσίες ποὺ ἔχει ἡ Ἑλλάδα μας.

Ὅπως θέλουν νὰ ποῦν, ὁλόκληρη ἡ Θεσσαλία ἦταν λίμνη στὰ πανάρχαια χρόνια καὶ μὲ φοβερὸ σεισμὸ σκίστηκε ὁ Ὄλυμπος ἀπ' τὸν Κίσαβο ἐκεῖ στὸ μέρος τῶν Τεμπῶν, ποὺ τὰ βουνὰ αὐτὰ πρωτύτερα ἦταν ἀνταμωμένα. Αὐτὸ τὸ σκίσιμο λοιπόν, ἡ χαράδρα αὐτή, εἶναι τὰ ***Τέμπη*** ποὺ ἔρχονται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμο οἱ ἄνθρωποι νὰ τὰ ἰδοῦν. Ἀπ' αὐτοῦ βρῆκαν διέξοδο τὰ νερὰ ποὺ εἶχε ἡ Θεσσαλία ὅταν ἦταν λίμνη καὶ χύθηκαν στὴ θάλασσα, στὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Σήμερα ἀπ' τὸ ἴδιο μέρος χύνεται στὴ θάλασσα ὁ Πηνειὸς ποταμὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ περνᾶ ὁ σιδερόδρομος ποὺ ἀπ' τὴ Λάρισα πηγαίνει στὴ Θεσσαλονίκη.

Λίμνες: Λίμνη ἔχει τὴν Βοιβηίδα ἢ Κάρλα καὶ μερικὲς ἄλλες μικρότερες.

Προϊόντα: Ἡ Θεσσαλία εἶναι ἀπὸ τὰ εὐφορώτερα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι ὁ σιτοβολώνας τῆς πατρίδας μας. Γιὰ τοῦτο οἱ Τοῦρκοι εἶχαν μοιραστῆ τὰ θεσσαλικὰ χωριὰ καὶ τὰ ἔκαμαν δικά τους, τὰ ἔκαμαν τσιφλίκια τους.

Στὰ χωριὰ λοιπὸν τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδας ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί. Ἐδῶ τρέφονται καὶ τὰ ξακουστὰ θεσσαλικὰ ἄλογα, ποὺ ἦταν φημισμένα ἀπ'τὴν ἀρχαιότητα γιὰ τὴν ταχύτητά τους. Ὁ Θεσσαλὸς ἀγαπᾶ τ' ἄλογο σὰν τὸν ἑαυτό του, τὸ περιποιέται καὶ στὸ καβαλλίκευμα ἔρχεται πρῶτος. Τὸ θεσσαλικὸ ἱππικὸ εἶναι τὸ καλλίτερο ποὺ ἔχομε.

Στὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας βγάζουν τυριὰ περίφημα καὶ κρασί. Στὰ μέρη τοῦ Πηλίου νοστιμώτατα μῆλα φιρίκια καὶ ἄλλα φροῦτα.

Ἔκταση 13.335 τετραγ. χλμ. ***Πληθυσμὸς*** 575.000 κάτοικοι.

Ἡ Θεσσαλία χωρίζεται ***πολιτικῶς*** σε δυὸ Νομούς:

1) Στὸ ***Νομὸ Λαρίσης*** καὶ 2) στὸ ***Νομὸ Τρικάλων***.

Ὁ Νομὸς Λαρίσης

Ὁ Νομὸς Λαρίσης κατέχει τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Θεσσαλίας κι' ἔχει πρωτεύουσα τὴ ***Λάρισα***. Αὐτὴ εἶναι χτισμένη στὴ δεξιὰ ὄχτη τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ. Ἔχει ἀρκετὴ ἐμπορικὴ κίνηση, γιατὶ τροφοδοτεῖ ἐμπορικῶς ὅλα τὰ πλούσια θεσσαλικὰ χωριά. Εἶχε γίνει τελευταῖα μιὰ πολὺ ὡραία πόλη μὲ δρόμους φαρδιοὺς ἀσφαλτοστρωμένους, ἠλεκτροφωτίστηκε περίφημα καὶ γέμισε ἀπὸ βρύσες μὲ νερὸ τοῦ Πηνειοῦ. Κάθε Τετάρτη γίνεται ἀγορὰ μεγάλη ποὺ γεμίζει ἀπὸ τοὺς καμπίσιους ἀγρότες.

Κωμοπόλεις ἔχει τὸν ***Τύρναβο***, τὴ ***Ραψάνη*** πάνω στὸν Ὄλυμπο, τ' ***Ἀμπελάκια*** καὶ τὴν ***Ἀγιά***. Μεγάλη πόλη τοῦ Νομοῦ εἶναι ὁ ***Βόλος*** στὸν Παγασητικὸ κόλπο, ἐμπορική, μὲ ἐργοστάσια καὶ ἀρκετὴ ναυτικὴ κίνηση. Στὸ Πήλιο εἶναι τὰ πλούσια χωριὰ ἡ ***Μακρυνίτσια***, ἡ ***Ζαγορά***, ἡ ***Πορταριά***, ἡ ***Ἀργαλαστή***, τὰ ***Λεχώνια*** κ. ἄ., περίφημα γιὰ τὰ φροῦτα τους.

Κοντὰ στὸ Βόλο βρίσκεται ἡ ἀρχαία ***Ἰωλκός***, ἀπ' ὅπου ξε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κίνησαν οἱ Ἀργοναῦτες γιὰ τὴ Κολχίδα. Πλούσιες κωμοπόλεις εἶναι τὰ ***Φάρσαλα***, ὁ ***Ἀλμυρός***, ἡ ***Ἐλασσόνα***, ἡ ***Τσαριτσάνη***, τὸ ***Βελεστῖνο*** καὶ ἄλλες.

Ἔκταση: 7.500 τετραγ. χιλιόμετρα. ***Πληθυσμὸς*** 322.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Τρικάλων

Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἔχει πρωτεύουσα τὰ ***Τρίκαλα*** κοντὰ στὸν Πηνειὸ ποταμό. Πόλη ἀρκετὰ πλούσια, γιατὶ συγκεντρώνει ἀρκετὸν κόσμο κτηνοτροφικό, ποὺ ὑφαίνει μάλλινα ὑφάσματα, σκουτιά, κιλίμια, βελέντζες, κουβέρτες κλπ. Ἐπίσης στὴν πόλη αὐτὴ γίνεται ἀγορὰ τυριοῦ, βουτύρου καὶ γενικὰ προϊόντων κτηνοτροφικῶν.

Ἄλλη μεγάλη πόλη τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ ***Καρδίτσα***, μὲ ἀρκετὰ πλούσιον κάμπο. Αὐτοῦ γίνεται ἀγοραπωλησία σιταριοῦ καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ὅπως καὶ ὀτὶς ἄλλες θεσσαλικὲς πόλεις. Ἡ ***Καλαμπάκα***, κωμόπολη ποὺ ἐκεῖ κοντὰ βρίσκονται τὰ περίφημα ***Μετέωρα***, βράχοι ψηλοί, ποὺ ἔχουν ἐπάνω τους κτισμένα μοναστήρια.

Ὁ Νομὸς Τρικάλων ἔχει ***Ἔκταση*** 5.750 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ 250.000 κάτοικους.

Διοικητικὴ Διαίρεση Θεσσαλίας

Νομοὶ	***Ἐπαρχίες***	***Κάτοικοι***
1) Λαρίσης	α) Ἀγιᾶς	18.066
	β) Ἀλμυροῦ	25.031
	γ) Βόλου	112.012
	δ) Ἐλασσόνας	39.693
	ε) Λαρίσης	76.821
	στ) Τυρνάβου	29.722
	ζ) Φαρσάλων	20.928
		Σύνολο 322.273
2) Τρικάλων	α) Καλαμπάκας	36.409
	β) Καρδίτσας	130.960
	γ) Τρικάλων	83.775
		Σύνολο 251.144

Σύνολο κατοίκων Θεσσαλίας 573.417

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίνακας

τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Θεσσαλίας

Λάρισα	35.344	κάτ.	*Τρίκαλα*	22.852	κάτ.
Βόλος	54.919	»	Καρδίτσα	14.024	»
Ἁλμυρὸς	7.073	»	Παλαμᾶ	4.776	»
Τύρναβος	7.018	»	Σοφάδες	4.046	»
Φάρσαλα	4.811	»	Καλαμπάκα	3.690	»
Ἐλασσόνα	3.939	»	Φανάρι	2.293	»
Ζαγορὰ	3.223	»			
Τσαριτσάνη	3.167	»			
Ἀργαλαστὴ	3 021	»			
Βελεστίνο	2 984	»			
Ἀγιὰ	2.910	»			
Ραψάνη	2.427	»			

Ἀπογραφὴ 1940

Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Θέση καὶ σύνορα*:** Ἡ Πελοπόννησος, ποὺ λέγεται καὶ ***Μωριάς, εἶναι μεγάλη χερσόνησος καὶ βρίσκεται στὸ νοτιότερο μέρος τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδας. Ἀπ' τὴ Στερεὰ χωρίζεται μὲ τὸν Ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου. Ἡ Πελοπόννησος, ὅπως βρέχεται τώρα ἀπὸ παντοῦ ἀπὸ θάλασσα, ἔγινε νησί.

Ἔδαφος*:** Ἡ Πελοπόννησος καθὼς προχωρεῖ μέσα στὴ θάλασσα σχηματίζει ἀρκετοὺς κόλπους, ποὺ βοηθοῦν καὶ τὴ συγκοινωνία της καὶ τὸ ἐμπόριό της. Τέτοιοι κόλποι εἶναι: Ὁ ***Ἀργολικός, ὁ ***Λακωνικός***, ὁ ***Μεσσηνιακὸς*** καὶ ὁ ***Κορινθιακός***. Ὅπως εἶναι χαγωμένο τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου μοιάζει σὰν ἕνα φύλλο ἀπὸ πλάτανο ἢ ἀμπελόφυλλο.

Τὸ ἔδαφός της εἶναι τὸ περισσότερο ὀρεινό, μὲ ὄρη τὸν ***Ταΰγετο***, τὸν ***Πάρνωνα***, τὰ ***Ἀρκαδικά***, τὸν ***Ἐρύμανθο***, τὴ ***Ζήρια***, τὸ ***Παναχαϊκό***, τὰ ***Ἀροάνια*** (Χελμὸς) καὶ ἄλλα μικρότερα. Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ σχηματίζοντσι πολλὲς ***πεδιάδες*** εὔφορες, ὅπως ἡ ***Μεσσηνιακή***, τῆς ***Ἠλείας***, ἡ ***Ἀργολική***, ἡ ***Κορινθιακὴ*** καὶ τοῦ ***Αἰγίου***.

Ποτάμια*:** Ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια τῶν βουνῶν τῆς Πελοποννήσου σχηματίζονται πολλὰ ποτάμια καὶ πολλοὶ χείμαρροι. Οἱ κυριότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι: ὁ ***Βουραϊκός, ὁ ***Γλαῦκος***, ὁ ***Ἀλφειός***, ὁ ***Λάδωνας***, ὁ ***Νέδας***, ὁ ***Εὐρώτας*** καὶ ὁ ***Ἴναχος***.

Λίμνες ἔχει τὴ ***Φενεὸ*** καὶ τὴ ***Στυμφαλία***. Στὸν Ἀργολικὸ κόλπο καὶ ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Ναύπλιο σχηματίζονται ἕλη, ποὺ λένε ὅτι στὰ παλιὰ τὰ χρόνια ἀποτελοῦσαν τὴ λίμνη ***Λέρνη***.

***Προϊόντα*:** Ἡ Πελοπόννησος βγάζει σταφίδα, σύκα, λάδι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κρασί, σιτάρι, καπνὸ καὶ πατάτες. Στὰ ὀρεινὰ ὑπάρχει κτηνοτροφία ἀρκετὴ ἀπὸ γίδια καὶ πρόβατα.

Στὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὸ ψάρεμα. Ἀκόμα πολλὰ ψάρια πιάνονται καὶ στὰ ἰχθυοτροφεῖα τῆς Ἀγουλινίτσας καὶ τῆς Μανωλάδας. Πλέον ἀπὸ ἕνα ἑκατομμύριο ὀκάδες ψάρια, κάθε χρόνο, ἁλιεύονται στὴν Πελοπόννησο.

Τὰ δάση τῆς Πελοποννήσου σκεπάζουν ἔκταση ἕως 3.000.000 στρέμματα καὶ βγάζουν ἀπ' αὐτὰ ξυλεία, κάρβουνο, καυσόξυλα καὶ ρετσίνι.

Βιομηχανία: Στὴν ***Πάτρα***, στὸν ***Πύργο***, στὸ ***Αἴγιο*** καὶ στὴν Κόρινθο ὑπάρχουν ἐργοστάσια γιὰ τὴ σταφίδα. Στὴν ***Καλαμάτα*** ὑπάρχουν ἐργοστάσια ὑφαντουργίας καὶ στὸ ***Αἴγιο*** γιὰ νὰ φτιάχνουν χαρτί. Ὅλα τοῦτα τὰ ἐργοστάσια δίνουν ζωὴ καὶ ἀπασχολοῦν πολλὰ ἐργατικὰ χέρια καὶ ὁ κόσμος ὠφελιέται.

Συγκοινωνία: Ἡ Πελοπόννησος εἶναι χώρα μὲ ἀρκετὰ καλὰ ἀνεπτυγμένη τὴ συγκοινωνία της, γιατὶ καὶ ἀπ' τὴ θάλασσα ἐξυπηρετεῖται μὲ τὰ πλοῖα καὶ ἀπ' τὴν ξηρὰ μὲ δίκτυο σιδεροδρομικὸ καὶ μὲ πολλοὺς αὐτοκινητόδρομους.

Ἔκταση: 22.300 τετργ. χιλιόμετρα. ***Πληθυσμὸς*** 1.165.000 κάτοικοι.

Πολιτικὴ διαίρεση: Ἡ Πελοπόννησος χωρίζεται στοὺς παρακάτω Νομούς: 1) ***Ἀργολιδοκορινθίας***, 2) ***Ἀρκαδίας***, 3) ***Λακωνίας***, 4) ***Μεσσηνίας***, 5) ***Ἠλείας*** καὶ 6) ***Ἀχαΐας***.

Ὁ Νομὸς Ἀργολιδοκορινθίας

Αὐτὸς βρίσκεται στὰ ΒΑ τῆς Πελοποννήσου καὶ χωρίζεται σὲ δυὸ κομμάτια: Πρὸς Β τὴν Κορινθία καὶ πρὸς Ν τὴν Ἀργολίδα. Πρὸς τὰ νότια τοῦ Νομοῦ βρίσκονται καὶ τὰ νησιὰ ἡ ***Ὕδρα*** καὶ οἱ ***Σπέτσες***.

Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἔχει πρωτεύουσα τὸ ***Ναύπλιο***. Αὐτὸ ἦταν καὶ ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Κράτους μας, ὅταν ἐλευθερωθήκαμε. Στὰ βόρεια τοῦ Ναυπλίου βρίσκεται ἡ παλιὰ πόλη ***Τίρυνθα***. Σ' αὐτὴ σώζονται τὰ περίφημα ***Κυκλώπεια τείχη***.

Ἄλλες πόλεις εἶναι: Ἡ ***Κόρινθος***, ποὺ στὸ 1928 καταστράφηκε ἀπὸ σεισμό. Στὸ μέρος ποὺ ἦταν ἡ παλιὰ πόλη χτίστηκε ἡ καινούργια Κόρινθος, ποὺ τὰ σπίτια της εἶναι τώρα ἀντισεισμικά. Στὴν Κόρινθο κοντὰ εἶναι τὸ ***Λουτράκι***, ξακουστὴ λου-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρόπολη, ποὺ κάθε καλοκαίρι συγκεντρώνει πολὺν κόσμο.

Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις, στὴ σιδεροδρομικὴ γραμμή, εἶναι τὸ ***Κιάτο***, τὸ ***Ξυλόκαστρο*** κλπ. Στὰ νότια εἶναι ἡ ***Νεμέα*** μὲ τὰ περίφημα κρασιά της, τὸ ***Ἄργος*** ποὺ βγάζει τὰ περίφημα ἀργήτικα πεπόνια του καὶ πολλὰ λαχανικά. Ἐκεῖ

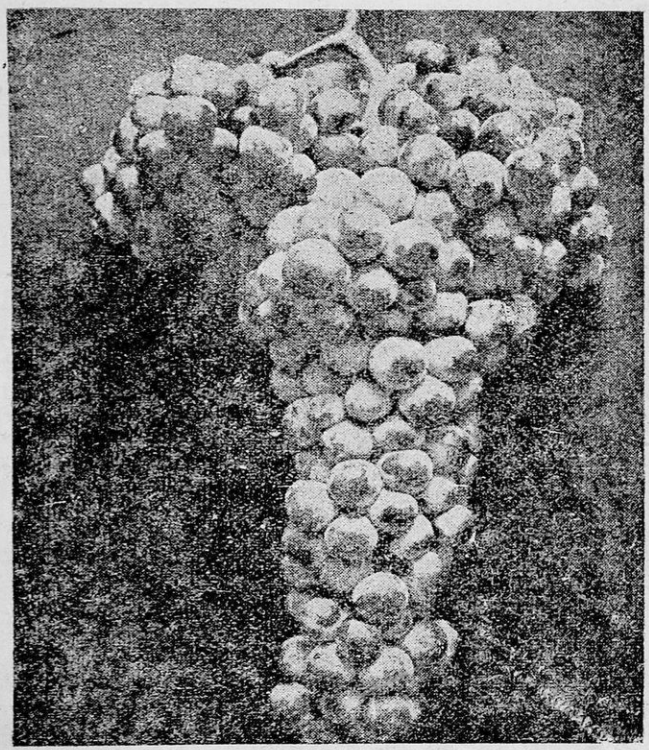

Σταφίδα μαύρη χλωρή.

κοντὰ βρίσκεται καὶ ἡ λίμνη ***Λέρνη***. Σ' αὐτὴν ἦταν ἡ ***Λερναία Ὕδρα***, ποὺ τὴ σκότωσε ὁ Ἡρακλῆς. Ἐκεῖ πρὸς τὸν Ἰσθμὸ εἶναι τὰ ***Ἴσθμια***, ὅπου στὰ παλιὰ χρόνια γίνονταν ἀγῶνες. Ἄλλη παλιὰ πόλη ἦταν οἱ ***Μυκῆνες***.

Σ' αὐτὲς βασίλευε ὁ Ἀγαμέμνονας, ποὺ οἱ Ἕλληνες τὸν ἔκαμαν ἀρχιστράτηγο, ὅταν εἶχαν ἐκστρατεύσει γιὰ νὰ κατα-λάβουν τὴν Τροία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σήμερα αὐτοῦ σώζονται ἀρχαῖοι θολωτοὶ τάφοι μεγάλης τέχνης, τείχη Κυκλώπεια καὶ ἀρχαία ἀκρόπολη.

Ἄπειροι ἐπισκέπτες κάθε χρόνο πηγαίνουν στὶς Μυκῆνες καὶ θαυμάζουν τὶς ἀρχαιότητές τους.

Ἡ ἔκταση τοῦ Νομοῦ εἶναι 5.350 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 200.000

Ὁ Νομὸς Ἀρκαδίας

Αὐτὸς κατέχει τὸ κεντρικὸ μέρος τῆς Πελοποννήσου. Εἶναι νομὸς ὀρεινὸς καὶ γιὰ τοῦτο οἱ κάτοικοί του, οἱ Ἀρκάδες, φεύγουν ἀπ' ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα ἢ στ' ἄλλα πεδινὰ μέρη, ὅπου κι' ἐργάζονται.

Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ *Τρίπολη*, χτισμένη σὲ ψηλὸ ὀροπέδιο. Σ' αὐτὴν ὑπάρχουν ξακουστὰ ἐργοστάσια ποὺ βγάζουν ὡραῖες μάλλινες φανέλλες.

Πόλεις ἄλλες εἶναι: Ἡ *Δημητσάνα*. Αὐτὴ κατὰ τὴν Ἐπανάσταση ἦταν ὁ τόπος ποὺ ἔφτιαναν μπαρούτη καὶ γέμιζαν φυσίγγια. Εἶχε βιβλιοθήκη ξακουστὴ καὶ εἶναι πατρίδα τοῦ Πατριάρχη μας *Γρηγορίου τοῦ Ε'* καὶ τοῦ *Δεσπότη Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ*.

Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ *Βλεγαλόπολη*, τὸ *Δεωνίδιο*, τὸ *Δεβίδι*, τὰ *Λαγκάδια*, ἡ *Καρύταινα* καὶ ἡ *Τεγέα*, ποὺ βγάζει ἄφθονα καρπούζια, πατάτες καὶ πεπόνια.

Ἡ *ἔκτασή* του εἶναι 4.400 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 170.000.

Ὁ Νομὸς Λακωνίας

Ὁ Νομὸς αὐτὸς κατέχει τὸ Νοτιοανατολικὸ μέρος τῆς Πελοποννήσου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴ χερσόνησο τοῦ Ταϋγέτου καὶ τὴ χερσόνησο τοῦ Πάρνωνα.

Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ *Σπάρτη*. Ἡ ἀρχαία Σπάρτη μὲ τοὺς Νόμους τοῦ Λυκούργου εἶχε προοδέψει τόσο πολύ, ὥστε εἶχε γίνει μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ μεγάλες καὶ δοξασμένες πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας μας. Κοντὰ στὴ Σπάρτη εἶναι τὰ ἐρείπια τοῦ *Μυστρᾶ*, ὅπου βρίσκονται ἀκόμα καὶ σήμερα ὡραῖες βυζαντινὲς ἐκκλησίες.

Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ Νομοῦ εἶναι τὸ *Γύθειο*, ἡ *Μονεμβασιά*, τὸ *Οἴτυλο*, ἡ *Νεάπολη* (Βάτικα), γνωστὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γιὰ τὰ Βατικιώτικα κρομμύδια, οἱ ***Μολάοι*** καὶ ἡ ***Ἀρεόπολη***.

Ἔκταση ὁ Νομὸς ἔχει 4.500 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του εἶναι 145.000.

Ὁ Νομὸς Μεσσηνίας

Αὐτὸς κατέχει τὸ Νοτιοδυτικὸ μέρος τῆς Πελοποννήσου. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Καλαμάτα***, ποὺ εἶναι κτισμένη κοντὰ στὴ θάλασσα. Εἶναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ μὲ πολλὰ

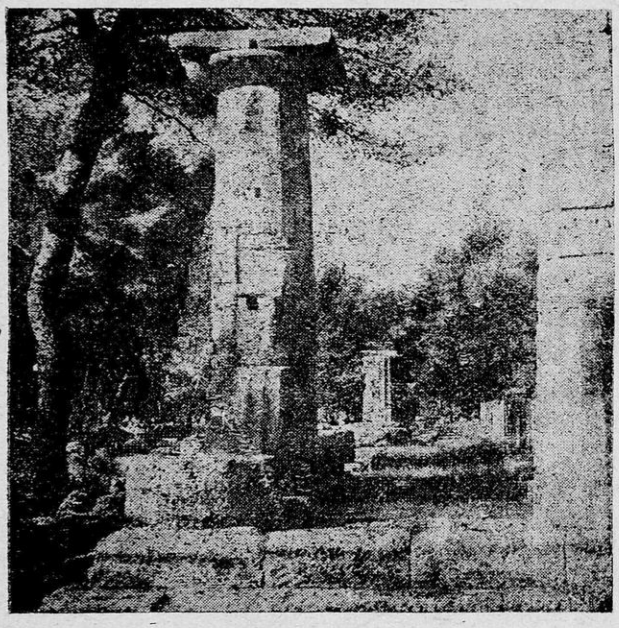

Ὁ Ναὸς τῆς Ἥρας στὴν Ὀλυμπία

ἐργοστάσια γιὰ νὰ ὑφαίνουν μεταξωτὰ καὶ ἄλλα γιὰ νὰ συσκευάζουν τὰ σύκα. Ἐπίσης ἔχει καὶ λάδι διαλεχτὸ κι ἐλιὲς ὡραῖες Καλαματιανές.

Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις εἶναι τὰ ***Φιλιατρά***, ἡ ***Μεσσήνη***, ἡ ***Κυπαρισσία***, οἱ ***Γαργαλιάνοι*** καὶ ἡ ***Πύλος***. Στὰ βόρεια μέρη τοῦ Νομοῦ εἶναι οἱ ζεστὲς πηγὲς τοῦ ***Καϊάφα***, ποὺ ἔχουν μεγάλη θεραπευτικὴ δύναμη, καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τῆς ***Ἀγουλινίτσας***, ποὺ βγάζει χέλια καὶ ψάρια ἄφθονα.

Ἡ ***Ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 3.400 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 240.000.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ Νομὸς Ἠλείας

Ὁ Νομὸς αὐτὸς κατέχει τὸ Δυτικὸ μέρος τῆς Πελοποννήσου. Σ' αὐτὸν ὑπάγεται καὶ ἡ Ἐπαρχία Ὀλυμπίας, ποὺ ἦταν πρῶτα στὸ Νομὸ Μεσσηνίας.

Ἔχει πρωτεύουσα τὸν ***Πύργο***, ποὺ εἶναι χτισμένος πάνω σὲ μικρὸ ὕψωμα. Ὁ Πύργος εἶναι κοντὰ στὸν Ἀλφειὸ ποταμὸ καὶ συνδέεται μὲ σιδερόδρομο μὲ τὸ ***Κατάκωλο***. Ἄλλες πόλεις καὶ κωμοπόλεις ἔχει τὴν ***Ἀμαλιάδα***, τὴ ***Γαστούνη***, τὴ ***Μανωλάδα*** καὶ τὰ ***Λεχαινά***.

Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλη

Ἀπὸ τὸν Πύργο πηγαίνομε μὲ σιδερόδρομο στὴν ***Ἀρχαία Ὀλυμπία***. Ἐκεῖ στὰ παλιὰ χρόνια γίνονταν οἱ περίφημοι ἀγῶνες, οἱ ***Ὀλυμπιακοί***, ποὺ πήγαιναν νὰ τοὺς ἰδοῦν χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Στὴν Ὀλυμπία ἔγιναν ἀνασκαφὲς καὶ μαζὶ μὲ τ' ἄλλα εὑρήματα ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ εἶναι τὸ περίφημο ἄγαλμα τοῦ ***Ἑρμῆ*** ποὺ τὸ ἔφτιασε ὁ ***Πραξιτέλης***. Ἐπίσης ἐκεῖ βρέθηκε καὶ ἡ Νίκη τοῦ ***Παιωνίου***. Καὶ τὰ δυὸ ἀθάνατα ἔργα βρίσκονται σήμερα στὸ Μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας. ΝΑ τοῦ Νομοῦ εἶναι τὰ ***Κρέσταινα***, ἡ ***Ζαχάρω*** καὶ ἡ ***Ἀνδρίτσαινα***.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 2.200 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 185.000.

Ὁ Νομὸς Ἀχαΐας

Αὐτὸς κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Πελοποννήσου. Ἔχει τόπον ὀρεινὸ μὲ ψηλὰ βουνά, ὅπως τὰ ***Ἀρυάνια*** ἢ ***Χελμὸ*** μὲ 2350 μ. ὕψος, τὸν ***Ἐρύμανθο*** καὶ τὸ ***Παναχαϊκό***. Μόνο στὰ παράλια τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Πατραϊκοῦ κόλπου σχηματίζονται μικρὲς μὰ εὔφορες πεδιάδες, ὅπως τῶν ***Πατρῶν*** καὶ τοῦ ***Αἰγίου***, ποὺ βγάζουν διαλεχτὴ σταφίδα μαύρη. Πρωτεύουσα ὁ Νομὸς ἔχει τὴν ***Πάτρα***, μὲ μεγάλο λιμάνι, ἀπ' ὅπου βγαίνει ἡ σταφίδα γιὰ τὸ ἐξωτερικό.

Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ ***Αἴγιο***, τὰ ***Καλάβρυτα*** καὶ λίγο ψη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λότερα ἀπ' αὐτὰ βρίσκεται τὸ μοναστήρι τῆς *Ἅγιας Λαύρας*, ὅπου ὑψώθηκε ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ὅταν ἔγινε ἡ ἐπανάσταση στὶς *25 Μαρτίου 1821* Ὁ Δάσκαλός σας θὰ σᾶς πῆ τί ἔγινε ἐκεῖ.

Ἀπ' τὸ *Διακοφτὸ* ἀρχίζει ὁ ὀδοντωτὸς σιδερόδρομος ποὺ πάει στὸ *Μέγα Σπήλαιο* σὲ ὕψος 925 μέτρα. Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας, ποὺ τὴν ἔφτιασε ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Ὅπως λένε, εἶναι καμωμένη ἀπὸ κερὶ καὶ μαστίχα. Στὸ μοναστήρι αὐτὸ βρίσκονται πολύτιμα Εὐαγγέλια, ἄμφια, περγαμηνὲς κλπ. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὡραιότερα μοναστήρια ποὺ ἔχομε τὸ Μέγα Σπήλαιο.

Ὁ Νομὸς ἔχει *ἔκταση* 3250 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸ 222.000 κάτοικους.

Διοικητικὴ διαίρεση Πελοποννήσου

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας	α) Ἄργους	38.612
	β) Κορινθίας	111.547
	γ) Ναυπλίας	29 854
	δ) Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος	15.355
	ε) Ὕδρας	3.780
	Σύνολο	199.148
2) Ἀρκαδίας	α) Γορτυνίας	47.908
	β) Κυνουρίας	31.936
	γ) Μαντινείας	66.817
	δ) Μεγαλοπόλεως	23.645
	Σύνολο	170.306
3) Λακωνίας	α) Γυθείου	20.557
	β) Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς	40.643
	γ) Λακεδαίμονος	71.682
	δ) Οἰτύλου	11.274
	Σύνολο	144.156
4) Μεσσηνίας	α) Καλαμῶν	73.708
	β) Μεσσήνης	57.622
	γ Πυλίας	46.084
	δ) Τριφυλίας	63.573
	Σύνολο	240.987
5) Ἠλείας	α) Ἠλείας	142.542
	β) Ὀλυμπίας	44.403
	Σύνολο	186.945
6) Ἀχαΐας	α) Αἰγιαλείας	40 125
	β) Καλαβρύτων	42.605
	γ) Πατρῶν	139.330
	Σύνολο	222.060

Ἀπογραφὴ 1940. Σύνολο κατοίκων Πελοποννήσου 1.163.602

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Πελοποννήσου

Ναύπλιο	7.960	κάτ.	*Τρίπολη*	14.961	κάτ.	*Σπάρτη*	9.700	κατ.
Ἄργος	13.503	»	Λεωνίδιο	3.452	»	Γύθειο	9.893	»
Κόρινθος	12.715	»	Λαγκάδια	3.333	»	Μολάοι	2.914	»
Λουτράκι	6.282	»	Λεβίδι	3.142	»	Νεάπολη	2.060	»
Κιάτο	5.210	»	Μεγαλόπολη	3.091	»	Οἴτυλο	1.476	»
Κρανίδι	4.588	»	Δημητσάνα	2.086	»			
Νεμέα	4.249	»	Βυτίνα	1.392	»			
Ξυλόκαστρο	3.877	»						
Ὕδρα	3.780	»						
Σπέτσες	3.633	»						
Καλάμαι	35.215	κατ.	*Πύργος*	18.943	κάτ.	*Πάτραι*	79.570	κάτ.
Φιλιατρὰ	10 658	»	Ἀμαλιάδα	15 321	»	Αἴγιο	15.259	»
Γαργαλιάνοι	8 926	»	Γαστούνη	4.248	»	Καλάβρυτα	2.712	»
Μεσσήνη	7.323	»	Λεχαινὰ	3.473	»	Κάτ. Ἀχαΐα	2.644	»
Κυπαρισσία	5.586	»	Βαρθολομιὸ	3.473	»	Διακοφτὸ	1.874	»
Χώρα	3 963	»	Κρέσταινα	3.154	»			
Πύλος	3.315	»	Ζαχάρω	3.094	»			
			Ἀνδρίτσαινα	1.756	»			

Ἀπογραφὴ 1940

Η ΗΠΕΙΡΟΣ

Θέση καὶ σύνορα: Ἡ ***Ἤπειρος*** βρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Ἀλβανία, στὸν Ἀμβρακικὸ κόλπο, στὸ Ἰόνιο Πέλαγος καὶ στὴ Θεσσαλία,

Ἔδαφος: Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὀρεινὸ κι' ἔχει κυριότερα βουνὰ τὸ ***Βόϊο***, τὸ ***Μιτσικέλι***, τὴν ***Τύρφη*** καὶ τὰ ***Τζουμέρκα***.

Ποτάμια ἔχει τὸν ***Ἀχέροντα***, ποὺ σχηματίζει τὴν Ἀχερουσία λίμνη, καὶ τὸ ***Λοῦρο*** καὶ τὸν ***Ἄραχθο***, ποὺ χύνονται καὶ οἱ δυό τους στὸν κόλπο τὸν Ἀμβρακικό.

Λίμνες ἔχει τὴ μεγάλη λίμνη τῶν Ἰωαννίνων, τὴν ***Παμβώτιδα***.

Προϊόντα: Ἡ Ἤπειρος, σὰν ὀρεινὴ χώρα ποὺ εἶναι, σὲ προϊόντα εἶναι φτωχή. Μονάχα στὰ νότια μέρη ἡ χώρα αὐτὴ βγάζει σιτηρὰ καὶ πορτοκάλλια στὴν Ἄρτα πολὺ καλά. Ἐπειδὴ τὸ Ἠπειρωτικὸ ἔδαφος εἶναι ἄγονο, γιὰ τοῦτο οἱ Ἠπειρῶτες ἀναγκάζονται νὰ ξενιτεύωνται γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν. Καὶ μὲ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν οἰκονομία ποὺ τοὺς διακρίνει οἱ Ἠπειρῶτες κατορθώνουν νὰ γίνωνται πλούσιοι καὶ νὰ φαίνωνται ὄχι μονάχα στοὺς ἑαυτούς τους, στὶς οἰκογένειες καὶ στὰ χωριά τους χρήσιμοι, ἀλλὰ καὶ σ' ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα μας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ ***Στουρνάρας***, ὁ ***Τοσίτσας***, οἱ ***Ζαππαῖοι***, ὁ ***Ἀβέρωφ*** καὶ τόσοι ἄλλοι, Ἠπειρῶτες ἦταν καὶ ἀναδείχτηκαν, μὲ τὶς δωρεές τους, μεγάλοι Ἐθνικοὶ εὐεργέτες. Τὸ Πολυτεχνεῖο, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Ζάππειο, τὸ Στάδιο, ποὺ στολίζουν τὴν Ἀθήνα μας, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ἱδρύματα, ποὺ στολίζουν χωριὰ καὶ πολιτεῖες τῆς Ἑλλάδας μας, εἶναι δωρεές, οἱ πιὸ πολλές, ἀπὸ Ἠπειρῶτες.

Συγκοινωνία: Τὰ Γιάννενα συγκοινωνοῦν μὲ τὴν Ἀθήνα μὲ ἀεροπλάνο. Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Πρέβεζα ὡς τὰ Γιάννενα ὑπάρχει συγκοινωνία μὲ αὐτοκίνητα. Ἄλλη συγκοινωνία εἶναι μὲ πλοῖο ὡς τὴν Πρέβεζα.

Ἔκταση 9.350 τετραγ. χλμ. ***Πληθυσμὸς*** 362.00 κάτοικοι.

Πολιτικὴ Διαίρεση: Ἡ Ἤπειρος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερες Νομούς: 1) ἀπ' τὸ ***Νομὸ Ἰωαννίνων***, 2) τὸ ***Νομὸ Θεσπρωτίας***, 3) τὸ ***Νομὸ Πρεβέζης*** καὶ 4) τὸ ***Νομὸ Ἄρτας***.

Ὁ Νομὸς Ἰωαννίνων

Ὁ Νομὸς αὐτὸς κατέχει τὸ βορειότερο μέρος τῆς Ἠπείρου κι ἔχει πρωτεύουσα τὰ ***Γιάννενα***. Κοντὰ στὰ Γιάννενα βρίσκεται ἡ ***Δωδώνη*** μὲ τὸ περίφημο στὴν ἀρχαιότητα ***Μαντεῖο*** της. Στὰ Γιάννενα ἔζησε ὁ φοβερὸς ***Ἀλῆ-Πασᾶς***, ποὺ τόσο χριστιανικὸ αἷμα ἔχυσε. Ἡ πόλη αὐτὴ ἔχει Γυμνάσιο ξακουστό, τὴ ***Ζωσιμαία σχολή***, ἀρκετὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ εἶναι ἕδρα Γενικοῦ Διοικητοῦ. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὸ ***Μέτσοβο*** καὶ τὴν ***Κόνιτσα***.

Ἔκταση 4.500 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 160.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Θεσπρωτίας

Αὐτὸς κατέχει τὸ Δυτικὸ μέρος τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων, ἀπ' τὸν ὁποῖο χωρίστηκε. Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ ***Γουμενίτσα***. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὴ ***Σαγιάδα***, τὴν ***Παραμυθιὰ*** καὶ τοὺς ***Φιλιάτες***.

Ἔκταση 1.200 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 62.500 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Πρεβέζης

Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται στὸ ΝΔ. μέρος τῆς Ἠπείρου. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Πρέβεζα***, ποὺ λέγεται καὶ ***Νικόπολη***.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράγει διαλεχτὸ λάδι, σιτηρά, λεμόνια καὶ πορτοκάλλια.

Στὸ Νομὸ αὐτὸν ὑπάγεται καὶ ἡ κωμόπολη ***Φιλιππιάδα***, ποὺ ἔχει ἀπέραντο ἐλαιώνα, καὶ ἡ ***Πάργα***. Στὸν ἴδιο Νομὸ ἀνήκει καὶ τὸ νησὶ. ***Λευκάδα***, ποὺ βγάζει λάδι, κρασὶ κι ἐλιὲς καὶ πολλὰ καὶ καλὰ ψάρια ἀπὸ τὰ ἰχθυοτροφεῖα της ὅπως καὶ ἡ Πρέβεζα.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 1.600 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 72.500.

Ὁ Νομὸς Ἄρτας

Αὐτὸς κατέχει τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Ἠπείρου. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Ἄρτα***, ποὺ παράγει διαλεχτὰ πορτοκάλλια. Ἄλλη κωμόπολη εἶναι ἡ ***Κόπραινα***, στὰ παράλια τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 1.500 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 65.000.

Διοικητικὴ διαίρεση Ἠπείρου

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Ἰωαννίνων	α) Δωδώνης	122.922
	β) Κονίτσης	18.634
	γ) Μετσόβου	6.098
	δ) Πωγωνίου	14.496
	Σύνολο	162.150
2) Θεσπρωτίας	α) Θυάμιδος	34.108
	β) Μαργαριτίου	14.135
	γ) Παραμυθιᾶς	14.214
	Σύνολο	62.457
3) Πρεβέζης	α) Λευκάδας	31.064
	β) Νικόπολης	41.486
	Σύνολο	72.550
4) Ἄρτας	α) Ἄρτας καὶ Τζουμέρκων	65.175

Γεν. Σύνολο κατοίκων Ἠπείρου 362.332

Πίνακας τῶν κυριοτέρων πόλεων τῆς Ἠπείρου

Γιάννενα	21.877	κάτ.	***Ἡγουμενίτσα***	1.353	κάτ.
Πράμαντα	3.021	»	Παραμυθιὰ	2.642	»
Μέτσοβο	2.907	»	Φιλιάτες	2.082	»
Κόνιτσα	2.313	»	Μαργαρίτι	1.780	»
Ἄρτα	9.441	κάτ.	***Πρέβεζα***	10.056	κάτ.
Πέτα	2.519	»	Λευκάδα	5.816	»
Κομπότι	1.860	»	Φιλιππιάδα	2.115	»

Ἀπογραφὴ 1940

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Θέση καὶ σύνορα : Ἡ Μακεδονία συνορεύει πρὸς Β μὲ τὴ Βουλγαρία καὶ τὴ Σερβία, πρὸς τὰ Νότια μὲ τὴ Θεσσαλία καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, πρὸς Α μὲ τὴ Θράκη καὶ στὰ Δυτικὰ μὲ τὴν Ἤπειρο καὶ τὴν Ἀλβανία.

Αὐτὴ χωρίζεται σὲ δύο περιοχές: στὴν ***Ἀνατολικὴ*** καὶ στὴ ***Δυτικὴ*** Μακεδονία. Οἱ περιοχὲς αὐτὲς χωρίζονται μεταξύ τους ἀπ' τὴ μεγάλη κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ, ποὺ ἀρχίζει ἀπ' τὰ Βόρεια καὶ φτάνει στὰ Νότια.

Ἔδαφος : Τὸ Δυτικὸ μέρος τῆς Μακεδονίας ἀνήκει, ὡς πρὸς τὰ βουνά, στὸ Ἀλπικὸ σύστημα καὶ εἶναι ὀρεινότερο ἀπ' τὸ Ἀνατολικό, μὲ κυριότερα βουνὰ τὴν ὀροσειρὰ τῆς ***Πίνδου***, τὸ ***Βέρμιο*** καὶ τὰ βουνὰ τῆς ***Πιερίας***.

Τὸ Ἀνατολικὸ μέρος ἀνήκει στὸ ὀρεινὸ σύστημα τῆς Ροδόπης καὶ σχηματίζει τὰ βουνὰ ***Μπέλες***, τὸ ***Μενοίκιο***, τὸ ***Παγγαῖο*** καὶ στὴ Χαλκιδικὴ τὰ βουνὰ ***Χολομώντα*** καὶ ***Ἄθωνα***.

Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ σχηματίζονται πεδιάδες εὔφορες, ὅπως τῆς ***Φλώρινας***, τῆς ***Πτολεμαΐδας***, τῆς ***Καστοριᾶς***, τῶν ***Σερρῶν***, τῆς ***Δράμας*** καὶ τῆς ***Θεσσαλονίκης***.

Ποτάμια : Τὰ κυριότερα ποτάμια τῆς Μακεδονίας εἶναι ὁ ***Ἀξιός***, ὁ ***Ἀλιάκμονας*** καὶ ὁ ***Γαλλικός***, ποὺ χύνονται στὸ Θερμαϊκὸ κόλπο, καὶ ὁ ***Στρυμόνας***, ποὺ χύνεται στὸν κόλπο τὸ Στρυμονικό. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ ***Νέστος***, ποὺ χωρίζει τὴ Μακεδονία ἀπ' τὴ Θράκη καὶ χύνεται στὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Λίμνες : Τέτοιες ὑπάρχουν πολλὲς καὶ στὴ Δυτικὴ καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία. Ἀπ' αὐτὲς οἱ μεγαλύτερες εἶναι: ἡ ***Κερκινίτιδα***, τῆς ***Δοϊράνης***, τῶν ***Γιαννιτσῶν***, τοῦ ***Ὀστρόβου***, τῆς ***Καστοριᾶς***.

Προϊόντα : Ἡ Μακεδονία εἶναι ἀπ' τὰ πλουσιότερα μέρη τῆς Ἑλλάδας. Βγάζει κυρίως καπνὰ καὶ σιτάρια. Στὰ ὀρεινὰ ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία. Τὰ μακεδονικὰ καπνὰ εἶναι ἀπ' τὰ καλύτερα στὸ εἶδος τους ποὺ ὑπάρχουν, μικρόφυλλα καὶ μυρωδάτα, ποὺ ἀγοράζονται ἀπὸ Ἀμερικανούς, Γερμανούς, Ἄγγλους καὶ ἄλλους Εὐρωπαίους.

Τὰ δάση τῆς Μακεδονίας σκεπάζουν ἔκταση περίπου 8.000.000 στρέμματα. Ἔχουν δέντρα, ποὺ δίνουν καλὴ ξυλεία, ὅπως ἡ καστανιά, ἡ ὀξιὰ καὶ ἡ βαλανιδιά.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βιομηχανία : Αὐτὴ εἶναι συγκεντρωμένη σὲ ὁρισμένες Μακεδονικὲς πόλεις, ὅπως στὴ Βέρροια, στὴ Νάουσα, στὴν Καβάλα, στὴν Ἔδεσσα, στὴ Θεσσαλονίκη, στὶς Σέρρες. Οἱ Μακεδονικὲς βιομηχανίες ἀσχολοῦνται μὲ τὰ καπνὰ καὶ μὲ τὰ ὑφάσματα.

Συγκοινωνία : Ἡ Μακεδονία συνδέεται σιδεροδρομικῶς μὲ τὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα, τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν Εὐ-

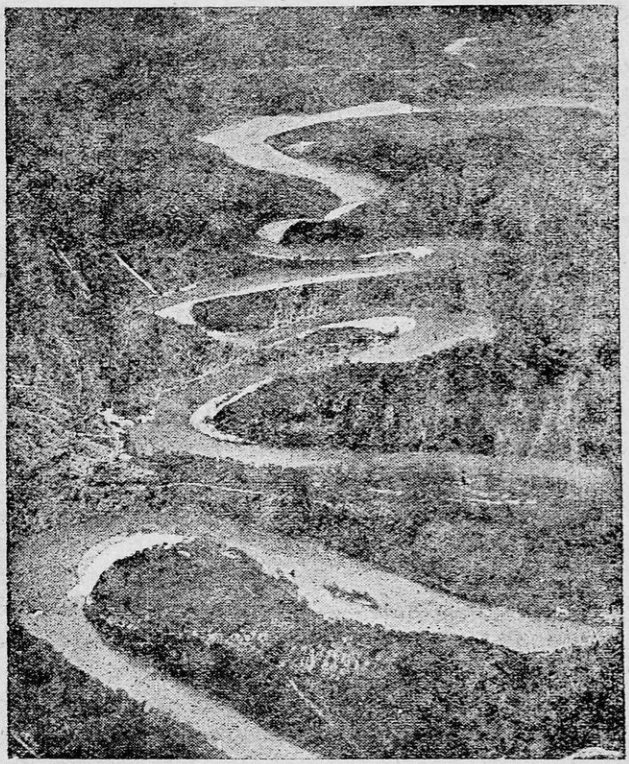

Τὸ ποτάμι Νέστος

ρώπη. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία μὲ τὰ λιμάνια τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Καβάλας. Μὲ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Εὐρώπη ἔχει καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Ἔκταση : 31.600 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός : 1.755.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πολιτική Διαίρεση: Ἡ Μακεδονία χωρίζεται σὲ 9 Νομούς: 1) Τῆς ***Θεσσαλονίκης***, 2) τῆς ***Κοζάνης***, 3) τῆς ***Πέλλης***, 4) τῆς ***Φλώρινας***, 5) τῶν ***Σερρῶν***, 6) τοῦ ***Κιλκίς***, 7) τῆς ***Χαλκιδικῆς***, 8) τῆς ***Δράμας***, καὶ 9) τῆς ***Καβάλας***.

Οἱ ἑφτὰ πρῶτοι Νομοὶ ἀνήκουν στὴ Γενικὴ Διοίκηση τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ ἄλλοι δυὸ στὴ Γενικὴ Διοίκηση Θράκης.

Ὁ Νομὸς Θεσσαλονίκης

Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται στὸ Κέντρο τῆς Μακεδονίας καὶ πρωτεύουσά του εἶναι ἡ ***Θεσσαλονίκη***, ποὺ εἶναι χτισμένη στοὺς πρόποδες τοῦ Χορτιάτη.

Εἶναι τὸ πρῶτο λιμάνι τῆς Μακεδονίας καὶ τὸ δεύτερο τῆς Ἑλλάδας. Ἕνα μέρος ἀπ' τὸ λιμάνι της εἶναι προορισμένο νὰ ἐξυπηρετῆ τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἡ Θεσσαλονίκη τροφοδοτεῖ μὲ ἐμπορεύματα ὅλη τὴν περιοχὴ τῆς Μακεδονίας καὶ εἶναι κόμπος συγκοινωνίας μὲ τὴν Ἀθήνα, τὸ Βελιγράδι, τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Πρὶν ἀπ' τὸν Παγκόσμιο πόλεμο, ἐδῶ γινόταν ἔκθεση ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική, ποὺ λάβαιναν μέρος ὄχι μονάχα οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ξένοι.

Ἱστορικὴ θὰ μείνη γιὰ πάντα σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἡ ***26 Ὀκτωβρίου 1912***, μέρα ποὺ μπήκαμε μέσα στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ ἀέρας τῆς ἐλευθερίας φύσηξε στοὺς σκλαβωμένους ὡς τότε ἀδερφούς μας.

Ἄλλες πόλεις τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ ***Βέρροια***, ἡ ***Νάουσα***, μὲ βιομηχανία ὑφαντουργίας ποὺ κινιέται μὲ τοὺς καταρράκτες, ἡ ***Κατερίνη***, ὁ ***Λαγκαδᾶς*** κλπ.

Ἔκταση: 6.250 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός: 577.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Χαλκιδικῆς

Ἡ Χαλκιδικὴ βρίσκεται ἀνάμεσα ἀπὸ δύο κόλπους, τὸ Θερμαϊκὸ καὶ τὸ Στρυμονικό, καὶ σχηματίζει καὶ ἄλλες τρεῖς μικρὲς χερσονήσους, μία τῆς ***Κασσάνδρας***, ἡ ἄλλη τοῦ ***Ἄθωνα*** (Ἁγίου Ὄρους) καὶ ἡ τρίτη τῆς ***Σιθωνίας***. Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ εἶναι ὁ ***Πολύγυρος***.

Τὸ ***Ἅγιο Ὄρος*** (ὁ ***Ἄθωνας***) εἶναι τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ποὺ αὐτοδιοικιέται καὶ ἔχει πνευματικὴ ἐξάρτηση ἀπ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἔχει 20 μονὲς καὶ 15 σκῆτες, ποὺ διοικοῦνται ἀπ' τὴν ἱερὴ Σύναξη ποὺ ἔχει τὴν ἕδρα της στὶς *Καρυές*. Στὰ μοναστήρια τοῦ Ἅγιου Ὄρους κλεῖνονται ἀμύθητοι θησαυροὶ ἀπὸ ἄμφια, Εὐαγγέλια, εἰκόνες Βυζαντινές, ἱερὰ σκεύη, χρυσόβουλλα κλπ.

Ἔκταση: 3.300 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός: 80.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Κοζάνης

Αὐτὸς βρίσκεται στὰ ΝΔ τῆς Μακεδονίας, ἀνάμεσα στὰ βουνὰ Βέρμιο καὶ Βόϊο.

Πρωτεύουσα ἔχει τὴν ***Κοζάνη***, ποὺ οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται στὸ ἐμπόριο γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὴν ***Πτολεμαΐδα***, τὰ ***Σέρβια***, τὰ ***Γρεβενά***, τὴ ***Σιάτιστα***, τὸ ***Ἐμπόριο***, τὸ ***Μπλάτση***. Αὐτὸ βγάζει ἐξαιρετικὰ μανούρια, τὰ Μπλατσιώτικα.

Ἔκταση: 6.350 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός: 197.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Πέλλης

Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται στὰ ΒΔ τοῦ Νομοῦ Θεσσαλονίκης κι ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Ἔδεσσα*** μὲ τοὺς περίφημους καταρράκτες της, ποὺ κινοῦν διάφορα ἐργοστάσια. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὴν ***Ἀρδέα*** καὶ τὰ ***Γιαννιτσά***. Κοντὰ ἐκεῖ βρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ***παλιᾶς Πέλλας***, ποὺ ἦταν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας. Σ' αὐτὴ γεννήθηκε ὁ ***Μεγάλος Ἀλέξανδρος***.

Στὴν Ἔδεσσα μαγεύεται ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὶς φυσικές της καλλονές, ἀπ' τὴν πλούσια βλάστηση καὶ ἀπ' τὰ πολλὰ φροῦτα ποὺ ἔχει ὅλη ἡ γύρω περιοχή.

Ἔκταση: 2.700 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός: 127.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς τῆς Φλώρινας

Αὐτὸς βρίσκεται στὰ ΒΔ τῆς Μακεδονίας κι ἔχει πρωτεύουσα τὴ ***Φλώρινα***. Αὐτὴ βρίσκεται στὴ σιδεροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης — Μοναστηρίου. Ἄλλη πόλη εἶναι ἡ ***Καστοριά***, ποὺ μοιάζει μὲ μεσαιωνικὴ πόλη. Ἔχει 70 ἐκκλησίες, ποὺ πολλὲς ἀπ' αὐτὲς χτίστηκαν στὸν 11ο καὶ 12ο αἰώνα. Κοντὰ στὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλη εἶναι ἡ λίμνη τῆς Καστοριᾶς ποὺ βγάζει νόστιμα χέλια καὶ ψάρια.

***Ἔκταση*:** 3.700 τετραγ. χιλιόμετρα.

***Πληθυσμός*:** 156.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Σερρῶν

Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται στὰ Ἀνατολικὰ τοῦ Νομοῦ Θεσσαλονίκης κι ἔχει πρωτεύουσα τὶς ***Σέρρες***. Ἡ πόλη συνδέεται μὲ τὴ Θεσσαλονίκη μὲ σιδερόδρομο. Ὁλόγυρά της ἔχει κωμοπόλεις, ποὺ εἶναι πλούσιες καὶ ἀνθηρές. Οἱ κάτοικοί τους καλλιεργοῦν καπνὸ μυρωδάτο.

Μερικὲς ἀπ' τὶς κωμοπόλεις αὐτὲς εἶναι ἡ ***Πεντάπολη***, τὸ ***Χρυσό***, τὸ ***Ἅγιο Πνεῦμα***, ὁ ***Νέος Σκοπός***, ἡ ***Ζίχνα***, τὸ ***Γάζωρο***, ἡ ***Νιγρίτα*** καὶ τὸ ***Σιδερόκαστρο***.

***Ἔκταση*:** 4.200 τετραγ. χιλιόμετρα.

***Πληθυσμός*:** 230.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Κιλκὶς

Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπ' τὸ λεκανοπέδιο τῆς Δοϊράνης, τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ ποταμοῦ.

Ἔχει πρωτεύουσα τὸ ***Κιλκίς***. Ἐκεῖ ἔγινε ἡ ἱστορικὴ μάχη τῶν Ἑλλήνων μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ οἱ Βούλγαροι ἔπαθαν πανωλεθρία. Ἄλλη μεγάλη πόλη εἶναι ἡ ***Γουμένιτσα (Παιονία)***.

***Ἔκταση*:** 2.500 τετραγ. χιλιόμετρα.

***Πληθυσμός*:** 100.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Δράμας

Ὁ Νομὸς αὐτὸς εἶναι ὁ ἀνατολικότερος τῆς Μακεδονίας κι ἔχει πρωτεύουσα τὴ ***Δράμα***. Εἶναι καὶ ἡ πόλη αὐτὴ καπνοβιομηχανικὸ κέντρο. Βρίσκεται στὴ σιδεροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Κωνσταντινούπολης. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ ***Ζύρνοβο***, τὸ ***πολύπαθο Δοξάτο***, ποὺ ἔκαμαν σ' αὐτὸ οἱ Βούλγαροι σφαγές, ἡ ***Προσωτσάνη***, γνωστὴ ἀπ' τὰ ὡραῖα μυρωδάτα της καπνά.

***Ἔκταση*:** 3.500 τετραγ. χιλιόμετρα.

***Πληθυσμός*:** 145.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Καβάλας

Αὐτὸς βρίσκεται στὸ ΝΑ. μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ πε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριλαμβάνει καὶ τὸ νησὶ Θάσο. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Καβάλα.*** Σ' αὐτὴ εἶναι συγκεντρωμένα πολλὰ ἐργοστάσια ἐπεξεργα-

Ἡ Καβάλα

σίας καπνοῦ, ὅπου ἐργάζονται χιλιάδες ἐργάτες. Ἀποκεῖ γίνεται ἐξαγωγὴ καπνῶν στὸ ἐξωτερικό.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 2.200 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 138.000 κάτοικοι.

Διοικητικὴ διαίρεση Μακεδονίας

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Θεσσαλονίκης	α) Ἠμαθίας	72.561
	β) Θεσσαλονίκης	375.127
	γ) Λαγκαδᾶ	54 102
	δ) Πιερίας	75 338
		Σύνολο 577.128
2) Κοζάνης	α) Βοΐου	38.724
	β) Γρεβενῶν	51.868
	γ) Ἑορδαίας	42.456
	δ) Κοζάνης	64 428
		Σύνολο 197.476
3) Πέλλης	α) Ἀλμωπίας	41.486
	β) Γιαννιτσῶν	45.810
	γ) Ἐδέσσης	40.301
		Σύνολο 127.597

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Νομοί	Ἐπαρχίες	Κάτοικοι
4) Φλωρίνης	α) Καστοριᾶς	68 237
	β) Φλώρινας	87.931
		Σύνολο 156.168
5) Σερρῶν	α) Βισαλτίας	36.739
	β) Σερρῶν	92.135
	γ) Σιντικῆς	55.521
	δ) Φυλλίδας	47.829
		Σύνολο 232.224
6) Κιλκὶς	α) Κιλκὶς	76.751
	β) Παιονίας	22.638
		Σύνολο 99.389
7) Χαλκιδικῆς	α) Ἀρναίας	24.129
	β) Χαλκιδικῆς	57.051
		Σύνολο 81.180
8) Δράμας	α) Δράμας	145.089
9) Καβάλας	α) Θάσου	13.829
	β) Καβάλας	63.603
	γ) Νέστου	26.705
	δ) Παγγαίου	33.999
		Σύνολο 138.133

Γεν. Σύνολο κατοίκων Μακεδονίας 1.754.384

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Μακεδονίας

Θεσσαλονίκη	226.147 κάτ.	*Κοζάνη*	14.022 κάτ.	*Ἔδεσσα*	12.994 κάτ.
Κατερίνη	23.726 »	Πτολεμαΐδα	7.719 »	Γιαννιτσὰ	16.401 »
Βέρροια	18.898 »	Σιάτιστα	4.743 »	Ἀρδέα	3.824 »
Νάουσα	13.217 »	Γρεβενὰ	4.392 »		
Νεάπολη	13.025 »	Δεσκάτη	4.255 »		
Λαγκαδᾶς	5.859 »	Σέρβια	3.236 »		
Φλώρινα	12.562 κατ.	*Σέρρες*	34.766 κατ.	*Κιλκὶς*	10.291 κάτ.
Καστοριὰ	11.121 »	Σιδηρόκαστρο	12.359 »	Γουμένιτσα	4.927 »
Ἄργος Ὀρεστικὸ	4.293 »	Νιγρίτα	8.921 »	Ἀξιούπολη	2.712 »
Νεστόριο	3.197 »	Ἀλιστράτη	4 951 »		
Ἀμύνταιο	2.889 »	Ῥόδολεῖβος	4.794 »		
		Ν. Ζίχνη	3.993 »		
		Πεντάπολη	3.574 »		
Πολύγυρος	4 243 κάτ.	*Δράμα*	33.816 κάτ.	*Καβάλα*	49.667 κάτ.
Ἀρναία	2.657 »	Πρωσωτσάνη	7.011 »	Ἰραβὶ	5.000 »
Ἱερισσὸς	2.768 »	Κήρυγια	5.532 »	Ἐλευθερούπ.	4.999 »
		Δοξατο	4.760 »	Χρυσούπολη	3.017 »
		Παρανέστιο	3.488 »	Θάσος	1.493 »
		Κάτω Νευροκόπι	3.290 »		

Ἀπογραφὴ 1940

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η ΘΡΑΚΗ

Θέση καὶ σύνορα: Ἡ Θράκη κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἑλλάδας καὶ συνορεύει πρὸς Β μὲ τὴ Βουλγαρία, πρὸς Α μὲ τὴν Τουρκία, πρὸς Ν μὲ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς Δ μὲ τὴ Μακεδονία.

Ἔδαφος: Ἂν ἐξαιρέσωμε μονάχα τὸ μέρος ποὺ εἶναι πρὸς τὴ Ροδόπη, ὅλο τὸ ἄλλο μέρος τῆς Θράκης εἶναι πεδινὸ καὶ ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη πεδιάδα. Αὐτὴ χωρίζεται μὲ χαμηλὰ βουνὰ σὲ τρεῖς μικρότερες: α) τὴ ***Θρακικὴ πεδιάδα***, β) τῆς ***Κομοτινῆς*** καὶ γ) τῆς ***Ξάνθης***. Στὸ Ἀνατολικὸ μέρος τῆς Θράκης περνᾶ ὁ Ἕβρος ποταμός, ποὺ ξεκινᾶ ἀπ' τὶς χαράδρες τῆς ξακουστῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Σκομίου καὶ κατεβαίνει ὡς τὸ Αἰγαῖο, ὅπου καὶ χύνεται, σὰ νὰ θέλη νὰ ἱστορήση στὸ δοξασμένο πέλαγος δόξες παλιὲς λησμονημένες.

Ὁ Ἕβρος χωρίζει τὴ Θράκη ἀπὸ τὴν Τουρκία.

Στὰ Δυτικὰ περνᾶ ὁ Νέστος, ποὺ χωρίζει τὴ Θράκη ἀπ' τὴ Μακεδονία καὶ χύνεται κι αὐτὸς στὸ Αἰγαῖο.

Προϊόντα: Ἡ Θρακικὴ πεδιάδα ἔχει μουριὲς καὶ οἱ ἄνθρωποι τρέφουν μεταξοσκώληκα. Τὰ θρακιώτικα μεταξωτὰ εἶναι ὑπέροχα. Στὴν Κομοτινὴ καὶ στὴν Ξάνθη οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν σιτάρι, ρύζι, βαμπάκι καὶ καπνά.

Ἔκταση: 8.700 τετρ. χιλιόμ. ***Πληθυσμός***: 360.000 κάτοικοι.

Πολιτικὴ διαίρεση: Ἡ Θράκη χωρίζεται σὲ δυὸ Νομούς: 1) Στὸ ***Νομὸ Ἕβρου*** καὶ 2) στὸ ***Νομὸ Ροδόπης***.

Ὁ Νομὸς Ἕβρου

Αὐτὸς βρίσκεται πρὸς Α τῆς Θράκης. Εἶναι ἁπλωμένος κατὰ τὸ μάκρος τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Ἀλεξανδρούπολη***. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὸ ***Διδυμότειχο***, τὸ ***Σουφλὶ***, περίφημο γιὰ τὰ Σουφλιώτικα μεταξωτά του καὶ τὴ ***Νέα Ὀρεστιάδα***. Στὸ Νομὸ αὐτὸν ὑπόγεται καὶ τὸ νησὶ ***Σαμοθράκη***.

Ἔκταση: Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἔχει ἔκταση 4.250 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του εἶναι 155.000.

Ὁ Νομὸς Ροδόπης

Αὐτὸς βρίσκεται στὸ Δ μέρος τῆς Θράκης ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς Νομοὺς Δράμας καὶ Καβάλας στὰ Δυτικά, Ἕβρου στὰ Ἀνα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τολικὰ καὶ τῆς Βουλγαρίας στὰ Βόρεια. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν ***Κομοτινή***, ποὺ σ' αὐτὴ εἶναι ἡ ἕδρα τῆς Γεν. Διοίκησης Θράκης.

Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ ***Ξάνθη***, περίφημη γιὰ τὰ μυρωδάτα καπνά της, καὶ ἡ ***Σταυρούπολη***. Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 4.450 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 205.000 κάτοικοι.

Διοικητικὴ Διαίρεση Θράκης

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Ἔβρου	α) Ἀλεξανδρούπολης	36.716
	β) Διδυμοτείχου	46.523
	γ) Ὀρεστιάδας	44.614
	δ) Σαμοθράκης	3.993
	ε) Σουφλίου	22.892
	Σύνολο	154.773
2) Ροδόπης	α) Κομοτινῆς	79.977
	β) Ξάνθης	98.575
	γ) Σαππῶν	26.598
	Σύνολο	205.150

Γεν. Σύνολο κατοίκων Θράκης 359.923

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Θράκης

Ἀλεξανδρούπολη	19.411 κάτ.	***Κομοτιτὴ***	33.224 κάτ.
Ὀρεστιάδα	12.017 »	Ξάνθη	31.015 »
Διδυμότειχο	8.457 »	Σάππαι	6.203 »
Σουφλὶ	8.127 »	Ἀρριανοὶ	5.861 »
Σαμοθράκη	3.993 »	Σταυρούπολη	4.052 »
Φέρρες	2.708 »		

Ἀπογραφὴ 1940

Η ΚΡΗΤΗ

Θέση: Ἡ Κρήτη εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησὶ τῆς πατρίδας μας καὶ εἶναι ἁπλωμένη ἀπ' τὴν ἀνατολὴ πρὸς τὴ δύση. Εἶναι μακρουλὴ καὶ βρίσκεται πρὸς τὰ Νότια τῆς Ἑλλάδας, ἀνάμεσα στὸ Κρητικὸ καὶ Λιβυκὸ πέλαγος.

Ἔδαφος: Οἱ ἀκτὲς τῆς νήσου εἶναι σχεδὸν παντοῦ ἀπόκρημνες καὶ σχηματίζουν στὴ βορεινὴ παραλία πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ χερσόνησους καὶ μεγάλα φυσικὰ λιμάνια. Τὸ καλύτερο ἀπ' αὐτὰ εἶναι τῆς ***Σούδας***.

Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι ὀρεινὸ μὲ κυριότερα βουνὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν **Ἴδη (Ψηλορείτη)** μὲ 2.500 μέτρα ὕψος, τὰ **Λευκά**, τὴ **Δίκτη** κ.λ.π.

Ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὰ τὰ βουνὰ σχηματίζονται μεγάλες κι εὔφορες πεδιάδες τῆς **Μεσσαρᾶς** καὶ ἄλλες μικρότερες. Τὰ ποτάμια τοῦ νησιοῦ εἶναι μικρὰ καὶ χειμαρρώδη καὶ μοναχὰ τὸ χειμώνα ἔχουν νερό.

Προϊόντα : Τὰ κυριότερα προϊόντα τῆς Κρήτης εἶναι λάδι, κρασί, σταφίδα σουλτανίνα, πορτοκάλλια, λεμόνια, κίτρα, κά-

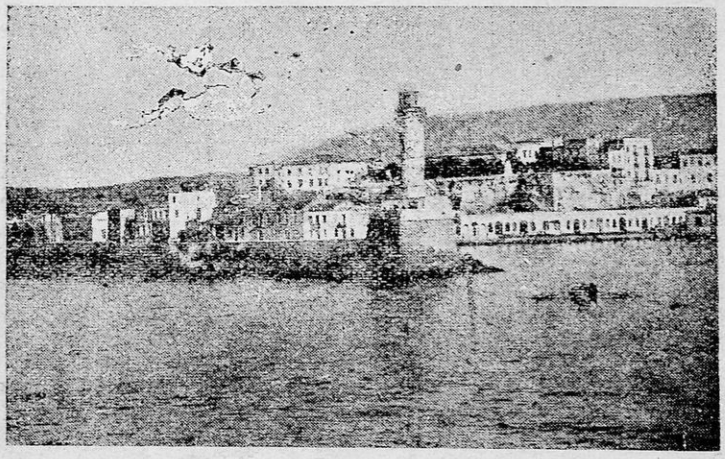

Τὰ Χανιὰ

στανα καὶ ξυλοκέρατα. Στὰ ὀρεινὰ τῆς Κρήτης οἱ κάτοικοι καταγίνονται στὴν κτηνοτροφία καὶ βγάζουν ξακουστὰ τυριά, γραβιέρες καὶ ἀνθότυρο.

Βιομηχανία ἡ Κρήτη ἔχει μικρή, ποὺ περιορίζεται στὴν κατασκευὴ σαπουνιοῦ, οἰνοπνευμάτων καὶ στὴν ἐπεξεργασία δερμάτων, ὅπως κι ἐργοστάσια ποὺ καθαρίζουν καὶ κατασκευάζουν τὴν ξανθὴ σταφίδα, τὴ σουλτανίνα.

Συγκοινωνία : Ἡ συγκοινωνία τοῦ νησιοῦ γίνεται μὲ δρόμους ἀμαξιτοὺς ἀνάμεσα στὶς κυριότερες πόλεις του.

Ἡ ***ἔκταση*** τῆς Κρήτης εἶναι 8.285 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός της*** 435.000 κάτοικοι.

Διοικητικὴ διαίρεση : Ἡ Κρήτη χωρίζεται σὲ 4 Νομούς : 1) ***Χανίων***, 2) ***Ρεθύμνου***, 3) ***Ἡρακλείου*** καὶ 4) ***Λασηθίου***.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ Νομὸς Χανίων

Αὐτὸς κατέχει τὴ Δυτικὴ ἄκρη τῆς Κρήτης κι ἔχει πρωτεύουσα τὰ ***Χανιά***. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι οἱ ***Μουρνιές***, ὁ ***Βάμος*** καὶ τὰ ***Σφακιά***.

Ἔκταση : 2.385 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός : 125.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Ρεθύμνου

Ὁ Νομὸς αὐτὸς βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς Νομοὺς Χανίων καὶ Ἡρακλείου κι ἔχει πρωτεύουσα τὸ ***Ρέθυμνο***. Μικρό-

Τὸ Ἡράκλειο

τερες ἄλλες κωμοπόλεις ἔχει τὸ ***Πέραμα*** καὶ τὰ ***Ἀνώγεια***.

Ἔκταση :1.430 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός : 73.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Ἡρακλείου

Αὐτὸς βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Κρήτης κι ἔχει πρωτεύουσα τὸ ***Ἡράκλειο***, ποὺ εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμπορικότερη πόλη τῆς Νήσου. Πρὸς Ν τοῦ Ἡρακλείου βρίσκε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἡ ἀρχαία ***Κνωσσός***, ποὺ ἔγινε περίφημη μὲ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ποὺ βρέθηκαν σ' αὐτή. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ ***Ἅγιος Μύρωνας***, τὸ ***Καστέλλι***, ὁ ***Πύργος*** καὶ οἱ ***Ἀρχάνες***, ποὺ ἔχουν τὰ φημισμένα ἀμπέλια, κι ἄλλες.

Ἔκταση : 2.570 τετρ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός: 168.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Λασηθίου

Ὁ Νομὸς αὐτὸς κατέχει τὸ ἀνατολικότερο μέρος τῆς νήσου κι ἔχει πρωτεύουσα τὸν ***Ἅγιο Νικόλαο***. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ ***Ἱεράπετρα***, ἡ ***Σητεία*** καὶ ἡ ***Νεάπολη***.

Ἔκταση : 1.900 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός : 70.000.

Διοικητικὴ διαίρεση Κρήτης

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Χανίων	α) Ἀποκορώνου	21.404
	β) Κισσάμου	27.071
	γ) Κυδωνίας	61.684
	δ) Σελίνου	11.541
	ε) Σφακιων	4.393
	Σύνολο	126.093
2) Ρεθύμνου	α) Ἁγ. Βασιλείου	12.946
	β) Ἀμαρίου	9.632
	γ) Μυλοποτάμου	22.106
	δ) Ρεθύμνης	28.372
	Σύνολο	73.056
3) Ἡρακλείου	α) Βιάννου	7.414
	β) Καινουρίου	18.690
	γ) Μαλεβυζίου	18.513
	δ) Μονοφατσίου	24.576
	ε) Πεδιάδος	37.176
	στ) Πυργιωτίσσης	8.007
	ζ) Τεμένους	53.542
	Σύνολο	167.918
4) Λασηθίου	α) Ἱεράπετρας	17.197
	β) Λασηθίου	7.669
	γ Μεραμπέλου	22.868
	δ) Σητείας	28 438
	Σύνολο	71 172

Ἀπογραφὴ 1940 ***Σύνολο κατοίκων Κρήτης 438.239***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίνακας τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Κρήτης

Χανιὰ	28.213 κάτ.	*Ρέθυμνο*	10.972 κάτ.
Μουρνιὲς	1.615 »	Ἀνώγεια	3.072 »
Σούδα	1.600 »		
Ἡράκλειο	42.557 κάτ.	*Ἅγ. Νικόλαος*	2.558 κάτ.
Ἀρχάνες	3.361 »	Ἱεράπετρα	4.950 »
Ἄνω Βιάννος	1.961 »	Νεάπολη	3.634 »
Καστέλλι	1.512 »	Σητεία	3 207 »
Ἅγιος Μύρωνας	1.187 »		

Η ΕΥΒΟΙΑ

Θέση καὶ σύνορα: Δεύτερο νησὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Κρήτη στὸ μέγεθος ἔρχεται ἡ ***Εὔβοια***. Ἔχει 4.100 τετραγ. χιλιόμετρα, καὶ εἶναι στενόμακρη. Βρίσκεται στὰ Ἀνατολικὰ τῆς Στερεᾶς

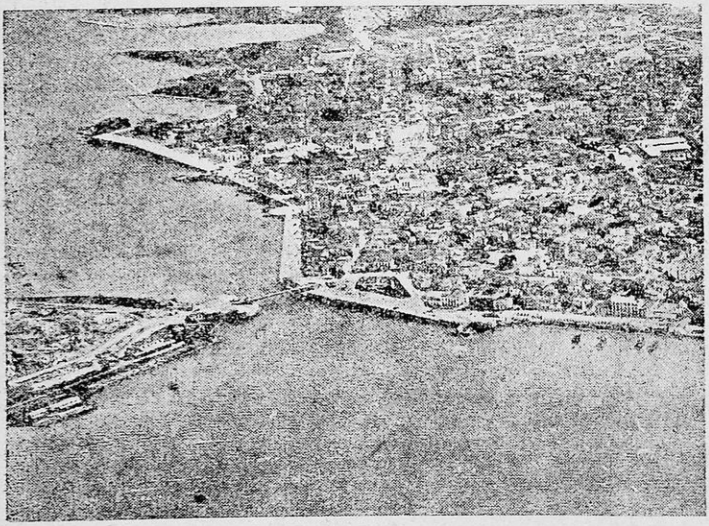

Ἡ Χαλκίδα μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου

καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτὴ μὲ τὸν Εὐβοϊκὸ κόλπο. Αὐτὴ μαζὶ μὲ τὸ νησὶ ***Σκύρο*** καὶ τὰ νησιὰ ***Σκόπελο***, ***Σκιάθο***, ***Ἀλόνησο***, τὶς ***Βόρειες Σποράδες***, ἀποτελοῦν τὸ ***Νομὸ Εὐβοίας***.

Ἔδαφος: Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι ὀρεινὸ κι ἔχει βουνὰ τὴ ***Δίρφη*** μὲ 1.745 μέτρα ὕψος, τὸν ***Ὄλυμπο***, τὴν ***Πυξα-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριά, τὸ **Καντήλι** κλπ. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ βουνὰ σχηματίζονται οἱ καρπερὲς πεδιάδες τῆς **Χαλκίδας** καὶ τῆς **Καρύστου**.

Ποτάμια : Δὲν ἔχει ποτάμια μεγάλα παρὰ μικρὰ μονάχα καὶ χειμαρρώδη.

Προϊόντα : Τὰ κυριότερα προϊόντα ποὺ βγάζει εἶναι λάδι, κρασὶ καὶ σιτάρι. Στὰ ὀρεινὰ τρέφει πολλὰ γιδοπρόβατα. Στὰ παράλια οἱ ἄνθρωποι ψαρεύουν πολλὰ καὶ διαλεχτὰ ψάρια. Στὴν Κύμη καὶ στὸ Ἀλιβέρι βγαίνει πετροκάρβουνο καὶ στὴ Λίμνη καὶ στὸ Μα τουδι λευκόπετρα.

Συγκοινωνία : Ἡ Εὔβοια συνδέεται μὲ τὴν Ἀθήνα μὲ σιδερόδρομο. Μὲ τὸν Πειραιᾶ καὶ μὲ τ' ἄλλα παράλια μέρη μὲ βαπόρια.

Πόλεις ἔχει τὴ ***Χαλκίδα***, ποὺ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ. Αὐτὴ βρίσκεται στὰ παράλια τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου κοντὰ στὸν ***Πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου***. Μὲ τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα συνδέεται μὲ γέφυρα ποὺ ἀνοιγοκλείνει. Ἀνοίγει γιὰ νὰ περνοῦν τὰ βαπόρια. Κλείνει γιὰ νὰ περνοῦν αὐτοκίνητα, κάρρα καὶ πεζοί. Αὐτοῦ τὰ νερὰ γυρίζουν καὶ σχηματίζουν τὴν παλίρροια, φαινόμενο περίεργο. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ ***Ἀλιβέρι***, ἡ ***Κύμη***, μὲ τὰ περίφημα σύκα της, ἡ ***Αἰδηψός*** μὲ τὰ περίφημα θεραπευτικὰ λουτρά της, καὶ στὸ νησὶ τὴ ***Σκόπελο***, ἡ ***Σκόπελος***.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ νησιοῦ εἶναι 4.100 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 177.000 κάτοικοι.

Διοικητικὴ διαίρεση Εὐβοίας

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
Εὐβοίας	α) Ἱστιαίας	25.093
	β) Καρυστίας	60.769
	γ) Σκοπέλου	10.825
	δ) Χαλκίδας	79.789
	Σύνολο	177.076

Ἀπογραφὴ 1940

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Εὐβοίας

Χαλκίδα	21.820	κατοικοι
Αἰδηψὸς	6.461	»
Ἱστιαία	5.358	»
Ψαχνὰ	4.309	»
Κύμη	4 071	»
Σκόπελος	3.536	»
Σκιάθος	3.433	»
Σκύρος	3.395	»
Ἀλιβέρι	3.364	»
Κάρυστος	2.901	»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Θέση καὶ σύνορα : Τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου βρίσκονται στὸ Δυτικὸ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὰ μεγαλύτερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ ***Λέσβος***, ἡ ***Μυτιλήνη***, ἡ ***Χιό***, ἡ ***Σάμος***, ἡ ***Ἰκαρία***, ἡ ***Δῆμνος***, τὰ ***Ψαρά***, ὁ ***Ἅγιος Εὐστράτιος*** καὶ οἱ ***Φοῦρνοι***.

Ἔδαφος : Ὅλα εἶναι ὀρεινὰ μὲ βουνὰ χαμηλὰ καὶ μὲ ποταμάκια μικρά, τὰ πιὸ πολλὰ ξεροπόταμα.

Πολιτικὴ διαίρεση. Τὰ παραπάνω νησιὰ ἀποτελοῦν τρεῖς νομούς: 1) Τὸ Νομὸ ***Λέσβου***, 2) τὸ Νομὸ ***Χίου*** καὶ 3) τὸ Νομὸ ***Σάμου***.

Ὁ Νομὸς Λέσβου

Ὁ Νομὸς αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπ' τὰ νησιὰ ***Λέσβο***, ***Δῆμνο*** καὶ ***Ἅγιο Εὐστράτιο***. Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ ***Μυτιλήνη***, ποὺ βγάζει τὸ περίφημο τὸ λάδι τὸ Μυτιληνιό. Προϊόντα ἄλλα ποὺ βγάζει ὁ Νομὸς εἶναι γεωργικά. Πόλεις ἄλλες μικρότερες ἔχει τὸ ***Πλωμάρι***, τὴν ***Ἐρεσσὸ*** καὶ τὸ ***Κάστρο*** τῆς Λήμνου.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 2.400 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοί του 160.000.

Ὁ Νομὸς Χίου

Αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπ' τὰ νησιὰ ***Χιό***, ***Ψαρὰ*** καὶ ***Οἰνοῦσες***. Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ ***Χιό***, ποὺ βγάζει τὴν παινεμένη Χιώτικη μαστίχα. Ἐπίσης βγάζει καὶ ***προϊόντα*** γεωργικά.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 900 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμός του 75.000 κάτοικοι.

Ὁ Νομὸς Σάμου

Αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπ' τὰ νησιὰ τὴ ***Σάμο***, τὴν ***Ἰκαρία*** καὶ τοὺς ***Φούρνους***. Ἡ πρωτεύουσά του εἶναι τὸ ***Βιθύ***, ποὺ βγάζει ἐξαιρετικὸ κρασί. Ὅταν μιλοῦμε γιὰ Σαμιώτικο κρασὶ ὅλοι καταλαβαίνομε πὼς εἶναι διαλεχτό.

Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 790 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 70.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Διοικητική διαίρεση τῶν Νησιῶν τοῦ Αἰγαίου

Νομοί	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Λέσβου	α) Λήμνου	24.973
	β) Μηθύμνης	41.911
	γ) Μυτιλήνης	75.024
	δ) Πλωμαρίου	17.123
	Σύνολο	159.031
2) Χίου	α) Χίου	75.853
3) Σάμου	α) Ἰκαρίας	12.854
	β) Σάμου	56.284
	Σύνολο	69.138

Γεν. Σύνολο κατοίκων 304.022

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῶν Νησιῶν τοῦ Αἰγαίου

Μυτιλήνη	27.839	κάτοικοι	*Χίος*	26.617	κάτοικοι
Πλωμάρι	6.546	»	Βροντάδες	5.711	»
Ἁγιάσος	6.066	»	Οἰνοῦσσες	2.324	»
Κάστρο	3.322	»			
Ἐρεσσὸς	3.304	»			

Λιμὴν Βαθέος	7.143	κάτοικοι
Ν. Καρλόβασι	5.024	»
Μαραθόκαμπος	3.595	»
Ἅγιος Κήρυκος	3.023	»

Ἀπογραφὴ 1940

ΟΙ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Τὰ νησιὰ αὐτὰ βρίσκονται στὰ Νοτιοανατολικὰ τῆς Ἑλλάδας καὶ εἶναι μικρά. Τὰ σπουδαιότερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ ***Ἄνδρος***, ἡ ***Τῆνος***, ἡ ***Μύκονος***, ἡ ***Δῆλος***, ἡ ***Σύρα***, ἡ ***Κέα***, ἡ ***Κύθνος***, ἡ ***Σέριφος***, ἡ ***Σίφνος***, ἡ ***Πάρος***, ἡ ***Νάξος***, ἡ ***Κίμωλος***, ἡ ***Μῆλος***, ἡ ***Φολέγανδρος***, ἡ ***Ἴος***, ἡ ***Ἀμοργός***, ἡ ***Θήρα*** καὶ ἡ ***Ἀνάφη***.

Ἔδαφος. Αὐτὸ εἶναι ὀρεινὸ καὶ ἄγονο στὰ περισσότερα ἀπ' τὰ νησιὰ αὐτά. Μοναχὰ ἡ Πάρος βγάζει ὡραῖα κάτασπρα μάρμαρα, ἡ Νάξος σμυριδόχαρτο, γιὰ νὰ γυαλίζωμε τὰ διάφορα μέταλλα, καὶ ἡ Σύρα ποὺ βγάζει τὸ Συριανὸ τὸ λουκούμι.

Ἑνωμένα ὅλα τὰ παραπάνω νησιὰ ἀποτελοῦν τὸ ***Νομὸ***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κυκλάδων μὲ πρωτεύουσα τὴν ***Ἑρμούπολη***, ποὺ βρίσκεται στὸ νησὶ τὴ Σύρα. Στὸ νησὶ τῆς Τήνου βρίσκεται ἡ θαυματουργὴ εἰκόνα τῆς ***Μεγαλόχαρης***, ποὺ τὴν ἔχουν μέσα στὴν ὡραία ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Τήνου καὶ κάθε χρόνο τὸ δεκαπενταύγουστο γίνεται ἐξαιρετικὸ πανηγύρι. Χιλιάδες χριστιανοὶ πηγαίνουν ἐκεῖ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου γιὰ νὰ προσευχηθοῦν στὴ Μεγαλόχαρη. Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ Νομοῦ εἶναι 2.640 τετρ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός του*** 130.000 κάτοικοι.

Διοικητικὴ διχίρεση τῶν Κυκλάδων

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
Κυκλάδων	α) Ἄνδρου	17.935
	β) Θήρας	17.163
	γ) Κέας	9.222
	δ) Μήλου	13.067
	ε) Νάξου	29.731
	στ) Σύρου	30.512
	ζ) Τήνου	11.385
	Σύνολο	129.015

Πίνακας
τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῶν Κυκλάδων

Ἑρμούπολη	18.925	κάτοικοι
Μυκονος	3.346	»
Πάρος	3 264	»
Ἄνδρος	3.028	»
Κέα	2.869	»
Τῆνος	2.861	»
Νάξος	2.455	»
Σέριφος	2.372	»

Ἀπογραφὴ 1940

ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ (ΕΦΤΑΝΗΣΑ)

Θέση καὶ σύνορα: Τὰ νησιὰ αὐτὰ βρίσκονται στὰ Δυτικὰ τῆς Ἑλλάδας, στὸ Ἰόνιο πέλαγος, καὶ γι' αὐτὸ καὶ λέγονται ***νησιὰ τοῦ Ἰονίου***. Τὰ μεγαλύτερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ ***Κέρκυρα***, ἡ ***Κεφαλλονιά***, ἡ ***Ζάκυνθος***, ἡ ***Λευκάδα***, ἡ ***Ἰθάκη***, οἱ ***Παξοὶ*** καὶ τὰ ***Κύθηρα***, ποὺ βρίσκονται στὰ Νότια τῆς Πελοποννήσου.

Ἔδαφος: Τὸ ἔδαφός τους εἶναι ὀρεινὸ μὲ κυριότερα βουνὰ τὸν ***Αἶνο*** στὴν Κεφαλλονιὰ καὶ τὸν ***Παντοκράτορα*** στὴν Κέρκυρα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊόντα: Παράγουν λάδι κι ἐλιὲς ἀπ' τὰ παραπάνω νησιὰ ἡ Κέρκυρα, ἐνῶ ἡ Κεφαλλονιά, ἡ Λευκάδα καὶ ἡ Ζάκυνθος βγάζουν κρασιά, καὶ λιγοστὰ λάδια.

Ἔκταση: 1920 τετρ. χιλιόμετρα. ***Πληθυσμὸς*** 215.000 κάτοικοι.

Πολιτικὴ Διαίρεση; Τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου χωρίζονται σὲ τρεῖς νομούς: 1) Στὸ ***Νομὸ Κερκύρας***. 2) στὸ ***Νομὸ Κεφαλληνίας*** καὶ 3) στὸ ***Νομὸ Ζακύνθου***.

Ὁ Νομὸς Κερκύρας

Αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ νησιὰ ***Κέρκυρα*** καὶ ***Παξοὺς*** μὲ πρωτεύουσα τὴν ***Κέρκυρα***. Ἡ Κέρκυρα εἶναι γνωστὴ γιὰ τὶς περίφημες ἐξοχές της. Ἐκεῖ βρίσκεται καὶ τὸ περίφημο ***Ἀχίλλειο***, τὸ ἀνάκτορο ποὺ παραθέριζε ὁ Κάϊζερ, ὁ βασιλιὰς ἄλλοτε τῆς Γερμανίας. Στὴν ὁμηρικὴ ἐποχὴ λεγόταν ἡ Κέρκυρα ***Σχερία*** καὶ σ' αὐτὴ κατοικοῦσαν οἱ ***Φαίακες***, ποὺ φιλοξένησαν τὸν Ὀδυσσέα.

Ἔχει ***ἔκταση*** τὸ νησὶ 630 τετραγ. χιλιόμ. καὶ 110.000 κάτ.

Ὁ Νομὸς Κεφαλληνίας

Αὐτὸς ὁ Νομὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ***Κεφαλλονιὰ*** καὶ ἀπ' τὴν ***Ἰθάκη***. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ ***Ἀργοστόλι***. Πόλεις ἄλλες εἶναι τὸ ***Δηξούρι***, ἡ ***Ἰθάκη*** καὶ τὸ ***Βαθύ***.

Τὰ προϊόντα τοῦ Νομοῦ εἶναι ἡ σταφίδα, τὸ κρασὶ καὶ τὸ λάδι.

Ἡ ***ἔκτασή*** του 885 τετραγ. χλμ. καὶ οἱ κάτοικοί του 65.000.

Ὁ Νομὸς Ζακύνθου

Ὁ Νομὸς Ζακύνθου βρίσκεται στὸ Νοτιότερο μέρος τῶν Ἰονίων νήσων κι ἔχει πρωτεύουσα τὴ ***Ζάκυνθο***, ποὺ ἔχει ὄμορφους καὶ ἀπέραντους κήπους.

Προϊόντα: Σταφίδα μαύρη, κρασὶ καὶ λάδι ὅπως ἡ Κεφαλλονιὰ καὶ ἐργοστάσια ποὺ φτιάχνουν σαπούνι.

Ἡ ***ἔκτασή*** του εἶναι 400 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 40.000 κάτοικοι.

Διεικητικὴ διαίρεση τῶν Ἰόνιων νησιῶν (Ἑπτανήσων)

Νομοὶ	*Ἐπαρχίες*	*Κάτοικοι*
1) Κερκύρας	α) Κερκύρας	108.345
	β) Παξῶν	3.203
	Σύνολο	111.548

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2) Κεφαλληνίας	α) Ἰθάκης β) Κραναίας γ) Πάλης δ) Σάμης	8.412 29.669 15.386 13.382
		Σύνολο 66.849
3) Ζακύνθου	α) Ζακύνθου	41.165

Γεν. Σύνολε κατοίκων 219.562

Πίνακας τῶν κυριοτέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων στὰ Ἑφτάνησα

Κέρκυρα	33.777 κάτοικοι	*Ἀργοστόλι*	10.183 κάτοικοι
Λευκίμμη	3.043 »	Ληξούρι	5.077 »
Ζάκυνθος	11.315 κάτοικοι	Ἰθάκη	3.120 »

Ἀπογραφὴ 1940

ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Θέση: Αὐτὰ βρίσκονται στὸ ΝΔ. μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ μποροῦμε νὰ τὰ ὀνομάσωμε μαρτυρικά. Πεντακόσια καὶ

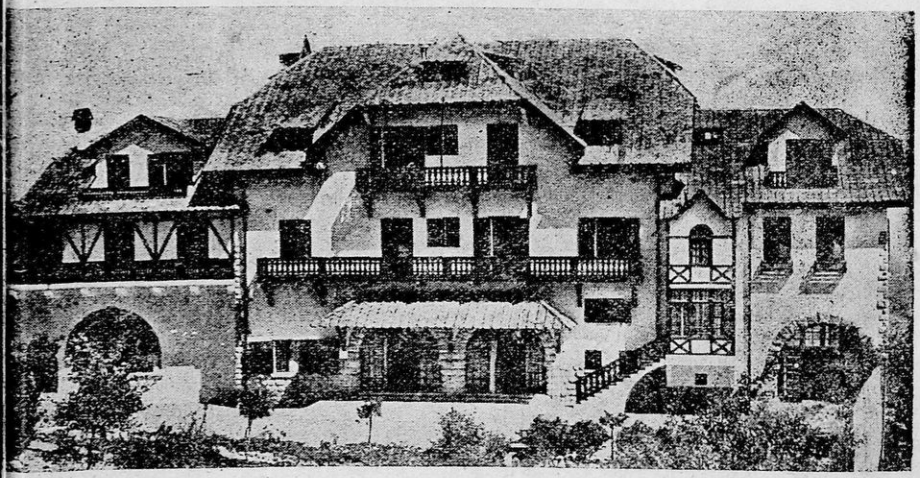

Τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Ἐλάφου στὴ Ρόδο

πλέον χρόνια, οἱ Δωδεκανήσιοι ἀδελφοί μας, ποὺ εἶναι ὅλοι πέρα ὡς πέρα Ἕλληνες, εἶχαν τὴν κακὴ μοῖρα νὰ εἶναι σκλαβωμένοι, ἂν καὶ πάντοτε πολέμησαν μὲ παραδειγματικὴ ἀνδρεία γιὰ τὴ λευτεριά τους καὶ τὴν Ἕνωσή τους μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα. Στὰ 1522 ἔπεσαν στὰ χέρια τῶν Τούρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κων. Στὰ 1910, στὸν Ἰταλοτουρκικὸ πόλεμο, ἔπεσαν στὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν. Τί ὑπόφεραν ἀπὸ τοὺς τελευταίους τούτους δὲ λέγεται. Τοὺς ἔκλειναν τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἀνάγκαζαν τὸν κόσμο ν' ἀφήνη τ' ἀγαπημένα του Δωδεκάνησα καὶ νὰ ξενιτεύεται στὴν Αἴγυπτο καὶ ἀλλοῦ καὶ νὰ μὴ μπορῇ νὰ ξαναγυρίση. Τοὺς φορολογοῦσαν μὲ φορολογίες δυσβάσταχτες. Γιὰ παραμικρὲς ἀφορμὲς τοὺς βασάνιζαν καὶ τοὺς ἔκλειναν στὶς φυλακές.

Πολλοὶ Δωδεκανήσιοι κατέφυγαν στὴ μητέρα Ἑλλάδα καὶ ἀπολάμβαναν τ' ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας. Σ' ὅποιο μέρος ὅμως

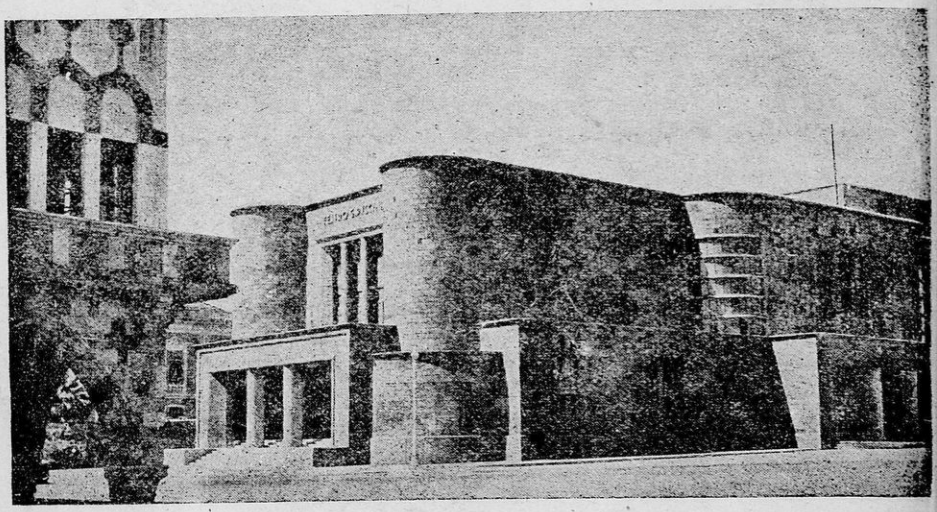

Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο τῆς Ρόδου

καὶ ἂν πήγαιναν, ὅσο καὶ ἂν κατόρθωναν νὰ προοδεύουν καὶ νὰ πλουτίζουν, πάντα ὁ πόθος νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴ μητέρα τους, δὲν τοὺς ἔλειπε.

Ἐπὶ τέλους ἔδωκε ὁ Θεὸς κι ἔφτασε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ἡ ***31 Μαρτίου τοῦ 1947*** θὰ μένη σὰ μιὰ μέρα γιὰ τοὺς Δωδεκανήσιους ἱστορική. Μὲ θολωμένα μάτια ἀπὸ τὰ δάκρυα εἶδαν τὴν ἡμέρα αὐτὴ νὰ ὑψώνεται στὸ Διοικητήριο τῆς Ρόδου ἡ Γαλανόλευκη σημαία μας κι ἀπ' τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ ἡμέρα, ὁ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προοδευμένος αὐτὸς λαὸς εἶναι ἑνωμένος μαζί μας καὶ ἀναπνέει ἀέρα ἐλεύθερο.

Πολιτικὴ διαίρεση. Τέτοια δὲν ἔγινε ἀκόμα. Διορίστηκε ὅμως ***Γενικὸς Διοικητὴς*** μέ ἕδρα τὴ Ρόδο.

Ἀπ' τὰ νησιὰ τῆς Δωδεκανήσου μεγαλύτερα ἔχομε: Τὴ ***Ρόδο***, τὴν ***Πάτμο***, τὴν ***Ἀστυπάλαια***, τὴ ***Λέρο***, τὴν ***Κάλυμνο***, τὴ ***Νίσυρο*** τὴν ***Κῶ***, τὴν ***Κάρπαθο***, τὴν ***Κάσο***, τὴ ***Σύμη***, τὴν ***Τῆλο***, τὴ ***Χάλκη*** καὶ τὸ ***Καστελλόριζο***. Τὰ πιὸ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ὀρεινά, μὲ βουνὰ χαμηλὰ καὶ μὲ ξεροπόταμα. Πολλοὶ ἀπ' τοὺς

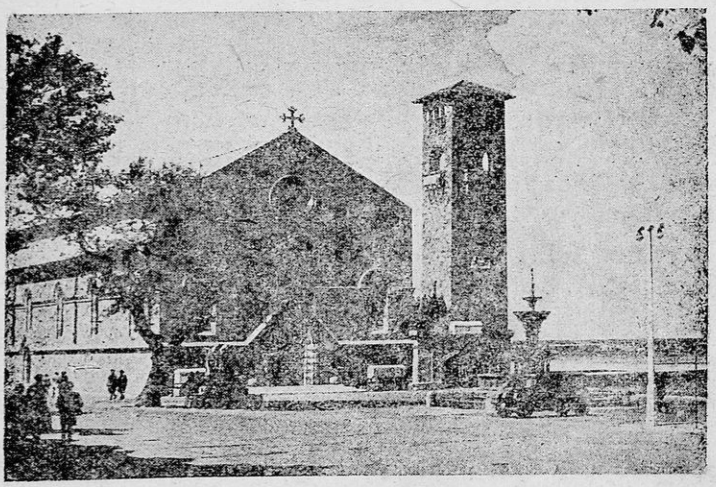

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου στὴ Ρόδο

Δωδεκανήσιους εἶναι σφουγγαράδες, μὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία, κτηνοτροφία καὶ τὸ ψάρεμα.

Τὰ Δωδεκάνησα μπροστὰ ἀπ' τὴν Ἰταλικὴ κατοχὴ εἶχαν ἀνεπτυγμένη γεωργία καὶ τὰ προϊόντα τους ἦταν πολὺ καλὰ σὲ ποιότητα καὶ πολλὰ σὲ ποσότητα. Τὰ πουλοῦσαν στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἰταλικὴ κατοχὴ ὅμως χτύπησε τὴ γεωργία.

Οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις ἄλλες πάρθηκαν ἀπ' τοὺς ντόπιους Δωδεκανήσιους καὶ δόθηκαν σὲ ἄποικους Ἰταλοὺς καὶ ἄλλες χρησιμοποιήθηκαν γιὰ ἔργα στρατιωτικά. Μὲ τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέτρα αὐτά, οἱ Ἰταλοὶ ἐξανάγκαζαν τοὺς νησιῶτες νὰ ἐκπατρίζωνται.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως οἱ Δωδεκανήσιοι, μὲ τὴν ἀκαταπόνητη ἐργατικότητά τους καὶ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸ κατάλληλο κλίμα τῆς Χώρας τους, παρουσίασαν ἀρκετὰ ἀποτελέσματα.

Μπόρεσαν νὰ καλλιεργοῦν ὡς 150.000 στρέμματα δημητριακά, δηλαδὴ σιτάρι, κριθάρι, βρώμη, βίκο, ὄσπρια καὶ νὰ βγάζουν 3.500.000 χιλιόγραμμα σιτάρι, κριθάρι 2.800.000 χιλιόγραμμα, κηπευτικὰ προϊόντα 8.000.000 χιλιόγραμμα, λεμόνια καὶ πορτοκάλια 30 ἑκατομμύρια κομμάτια. Ἀκόμα βγάζουν καὶ σύκα καὶ ἄλλα φροῦτα.

Στὴν Κῶ καὶ στὴ Ρόδο καλλιεργοῦνται 30.000 στρέμματα ἀμπέλια. Μὲ τὸν Παγκόσμιο πόλεμο πολλοὶ χωρικοὶ παράτησαν τὰ χωριά τους καὶ ἦρθαν στὶς πολιτεῖες καὶ ἡ παραγωγὴ λιγόστεψε. Τώρα ὅμως μαζὶ μὲ τὴ λευτεριά του ὁ φιλότιμος κι ἐργατικὸς Δωδεκανησιακὸς λαὸς θ' ἀναπτύξη τὴ γεωργικὴ παραγωγή του γιὰ νὰ μπορῆ νὰ ζῆ ἀνετώτερα.

Ἡ Ρόδος

Τὸ μεγαλύτερο ἀπ' τὰ νησιὰ τῶν Δωδεκανήσων εἶναι ἡ Ρόδος. Ἀπὸ τὰ παλιὰ ἀκόμα χρόνια τὸ νησὶ αὐτὸ μὲ τὶς ναυτικὲς ἱκανότητες τῶν κατοίκων του εἶχε γίνει πλουσιότατο.

Σ' αὐτὸ ἀναπτύχθηκε καὶ καλλιεργήθηκε ἡ γλυπτική. Τὰ κεραμευτικὰ πάλι σκεύη καὶ ἀγγεῖα τῆς Ρόδου ἦταν περίφημα. Ἡ τοποθεσία ὅμως τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ εἶναι τέτοια ποὺ δοκίμασε πολλὲς πολιορκίες καὶ ἐπιθέσεις ἀπὸ ἐχθρούς.

Ἡ παλιὰ πόλη τῆς Ρόδου κλείνεται μὲ φρούριο. Ἡ καινούργια πόλη ἔχει καλλιμάρμαρο Διοικητήριο καὶ πολλὰ ἄλλα κτίρια, ποὺ εἶναι καλύτερα ἀπὸ πολλὰ ἀκόμα κτίρια τῆς Ἀθήνας. Ἡ νέα πόλη ἔχει ἐπαύλεις, κτίρια, κήπους, γιὰ τοῦτο καὶ ἁπλώνεται σὲ μεγάλη ἔκταση.

Ἡ Ρόδος ἔχει 550 χιλιόμετρα δίκτυο ὁδικὸ μὲ δρόμους ὅλους ἀσφαλτοστρωμένους. Ἐπίσης ἔχει πάμπολλες φυσικὲς καλλονές.

Προϊόντα: Βγάζει πορτοκάλλια, μανταρίνια, λεμόνια καὶ μπανάνες. Ἔχει δάσος ἀπὸ 300.000 πεῦκα καὶ κυπαρίσσια ποὺ φύτρωσαν μόνα τους καὶ ποὺ εἶναι ἀνεκμετάλλευτα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ εἶναι ἡ ***Ρόδος*** στὸ ΒΑ. ἄκρο τῆς νήσου καὶ χτίστηκε στὰ 408 π.Χ. Σήμερα ἔχει 22.000 κατοίκους. Ἡ ***ἔκταση*** τοῦ νησιοῦ εἶναι 1404 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 40.000 κάτοικοι.

Ἡ Πάτμος

Θέση : Τὸ νησὶ αὐτὸ βρίσκεται κοντὰ στὴ Μικρασιατικὴ ἀκτὴ πρὸς Ν τῆς Σάμου. Στὴν ἐποχὴ τῶν Ρωμαίων σ' αὐτὸ ἐξόριζαν τοὺς ἀνεπιθύμητους. Στὴν Πάτμο ἔζησε ὁ ***Ἰωάννης ὁ Θεολόγος*** καὶ γιὰ τὴ μνήμη του χτίστηκε κατὰ τὸν 11ον αἰώνα τὸ περίφημο Μοναστήρι τῆς Πάτμου, ποὺ ἔχει βιβλιοθήκη σπουδαία καὶ πολύτιμα χειρόγραφα.

Ἐπίσης στὸ ἴδιο νησὶ ἦταν καὶ ἡ ***Πατμιάδα σχολή***, σπουδαῖο πνευματικὸ κέντρο γιὰ τὸν ὑπόδουλο Ἑλληνισμὸ τοῦ 18ου καὶ τοῦ 19ου αἰώνα, ποὺ συντηροῦσε τὸ Μοναστήρι τῆς Πάτμου. Ἡ παραπάνω σχολὴ λειτουργοῦσε ὡς τὰ 1912.

Ἀπὸ τὴν Πάτμο ἦταν ὁ ***Ἐμμανουὴλ Ξάνθος***, ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα μέλη τῆς ***Φιλικῆς Ἑταιρείας***.

Ἡ ἔκταση τῆς Πάτμου εἶναι 40 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμὸς*** της 4.000 κάτοικοι.

Ἡ Ἀστυπάλαια

Θέση. : Ἡ νῆσος αὐτὴ βρίσκεται στὸ Νοτιοανατολικὸ μέρος τῆς Ἀμοργοῦ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι εὔφορο καὶ βγάζει σιτηρά, φροῦτα, μέλι καὶ προϊόντα γεωργικά.

Ἔκταση ἔχει 99 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ***πληθυσμὸ*** 2.500 κατοίκους.

Ἡ Λέρος

Θέση : Τὸ νησὶ αὐτὸ βρίσκεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν Πάτμο καὶ τὴν Κάλυμνο. Ἔχει πολλὰ ἀσφαλισμένα λιμάνια. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ στὴ νῆσο ***Λακκὴ*** τὸ εἶχαν οἱ Ἰταλοὶ πολεμικὴ ναυτικὴ βάση.

Τὸ ἔδαφος τοῦ νησιοῦ εἶναι εὔφορο. Ἔχει ὅμως καὶ μεταλλεῖα ἀπὸ μολύβι. Ἀρκετοὶ κάτοικοί του εἶναι ναυτικοί,

Ἡ ***ἔκτασή*** του εἶναι 54 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ ***πληθυσμός*** του 5.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ Κάλυμνος

Θέση: Τὸ νησὶ αὐτὸ βρίσκεται κοντὰ στὴ Λέρο. Οἱ κάτοικοί του φημίζονται σὰν καλοὶ σφουγγαράδες. Ἀπ' τὴν ἐργασία τους αὐτὴ κερδίζουν πολλά, μὰ ἔχουν καὶ κινδύνους.

Ἡ *ἔκταση* τῆς Καλύμνου εἶναι 110 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ *πληθυσμός* της 25,000 κάτοικοι.

Ἡ Νίσυρος

Θέση: Αὐτὴ βρίσκεται κοντὰ στὴν Κῶ. Σ' αὐτὴ λειτουργοῦσε ἡφαίστειο. Τώρα αὐτὸ εἶναι σβησμένο. Ἡ Νίσυρος ἔχει καλὲς ἰαματικὲς πηγὲς καὶ ἀρκετὰ ναυπηγεῖα. Ἀπ' τὸ ἔδαφός της βγαίνει θειάφι.

Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλη *Μανδράκι*.

Ἡ *ἔκτασή* της εἶναι 43 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ *πληθυσμός* της 3.000 κάτοικοι.

Ἡ Κῶ

Θέση: ΝΑ τῆς Καλύμνου βρίσκεται ἡ Κῶ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορο μὲ νερὰ ἄφθονα καὶ κατάφυτο ἀπὸ ἀμπέλια. Καὶ αὐτὴ ἔχει ἰαματικὲς πηγές. Σ' αὐτὴ γεννήθηκε ὁ μεγαλύτερος γιατρὸς τῆς Ἀρχαιότητας, ὁ περίφημος *Ἱπποκράτης*.

Σῴζεται καὶ σήμερα ἀκόμη ὁ πλάτανος, ποὺ ὅπως θέλουν νὰ ποῦν, στὸν ἴσκιο του καθόταν ὁ Ἱπποκράτης.

Ἔχει *ἔκταση* 298 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸ 14.000 κάτοικους.

Ἡ Κάρπαθος

Θέση: Ταξιδεύοντας ἀνάμεσα στὴν Κρήτη καὶ στὴ Ρόδο ἀνταμώνομε τὴν Κάρπαθο. Οἱ κάτοικοί της οἱ πιὸ πολλοὶ καταγίνονται ἄλλοι στὸ ψάρεμα καὶ ἄλλοι εἶναι κτίστες.

Ἡ *ἔκτασή* της εἶναι 282 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ *πληθυσμός* της 7.000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ Κάσος

Θέση : Ἀνάμεσα στὴν Κάρπαθο καὶ στὴν Κρήτη συναντοῦμε τὴν Κάσο. Οἱ κάτοικοί της εἶναι οἱ πιὸ πολλοὶ ναυτικοὶ ξακουστοί. Ἔχει πρωτεύουσα τὸ ***Κάσιρο***.

Ἔκταση 65 τετραγ. χιλιόμετρα.

Κάτοικοι 7.000.

Ἡ Σύμη

Θέση. Αὐτὴ βρίσκεται στὰ βόρεια τῆς Ρόδου. Εἶναι ὀρεινὴ καὶ πετρώδης καὶ οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ σπογγαλιεία.

Ἔκταση : 68 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός : 10.000.

Ἡ Τῆλος

Τὸ νησάκι αὐτὸ εἶναι μικρὸ καὶ ὀρεινό. Στὴν ἀρχαιότητα φημιζόταν γιὰ τὰ μύρα καὶ τὶς ἁλοιφές του.

Οἱ ***κάτοικοί*** του εἶναι 3.000.

Ἡ Χάλκη

Τὸ νησάκι αὐτὸ εἶναι ὀρεινὸ καὶ γεμάτο ἀπὸ βράχους.

Οἱ ***κάτοικοί*** του καταγίνονται στὴ σπογγαλιεία καὶ εἶναι 2.000

Τὸ Καστελλόριζο

Τὸ νησάκι αὐτό, ποὺ λέγεται καὶ ***Μεγίστη***, εἶναι μικρό, μὰ ἔχει ἐξαίρετο λιμάνι.

Οἱ ***κάτοικοί*** του εἶναι 3.000.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ κυριότερα βουνὰ τῆς Ἑλλάδας

Ὄλυμπος . .	2917	μέτρ.	ὕψος	Πάρνωνας . .	1935	μέτρ.	ὕψος
Πίνδος . . .	2637	»	»	Παναχαϊκὸ . .	1925	»	»
Γκιώνα . . .	2510	»	»	Παναιτωλικὸ .	1924	»	»
Παρνασσὸς . .	2457	»	»	Ροδόπη. . . .	1897	»	»
Ταΰγετος . . .	2407	»	»	Πήλιο	1618	»	»
Ἀροάνια . . .	2355	»	»	Πάρνηθα . .	1412	»	»
Ἄθως	2033	»	»	Πεντελικὸ . .	1108	»	»
Κίσσυβος . . .	1978	»	»	Ὑμηττὸς . . .	1026	»	»

Τὰ μεγαλύτερα νησιὰ τῆς Ἑλλάδας

Κρήτη	8.222	τετραγ.	χιλιόμ.	Κάρπαθος	282	τετραγ.	χιλιόμ.
Εὔβοια	3.500	»	»	Κύθηρα	262	»	»
Λέσβος	1.614	»	»	Ἰκαριὰ	257	»	»
Ρόδος	1.404	»	»	Σκῦρος	202	»	»
Χίος	858	»	»	Πάρος	195	»	»
Κεφαλληνία	717	»	»	Τῆνος	195	»	»
Κέρκυρα	589	»	»	Μῆλος	161	»	»
Σάμος	491	»	»	Ἀμοργὸς	121	»	»
Λῆμνος	477	»	»	Κάλυμνος	110	»	»
Νάξος	442	»	»	Ἰθάκη	103	»	»
Θάσος	398	»	»	Ἀστυπάλαια	99	»	»
Ἄνδρος	384	»	»	Σαλαμίνα	93	»	»
Κῶς	298	»	»	Αἴγινα	82	»	»
Λευκάδα	292	»	»				

Τὰ κυριότερα ποτάμια τῆς Ἑλλάδας

Ποτάμια	*Μάκρος σὲ χιλιόμετρα*
Ἀλιάκμονας.	314 χιλιόμετρα
Πηνειὸς	223 »
Ἀχελῶος	216 »
Ἕβρος	203 »
Νέστος	143 »
Ἀλφειὸς	111 »
Στρυμόνας	104 »
Ἀξιὸς	82 »
Σπερχειὸς	82 »
Εὐρώτας	80 »
Ἀῶος	68 »

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οἱ μεγαλύτερες λίμνες

Πρέσπα	288	τετρ. χιλ. ἐπιφάνεια		Δοϊράνης	33	τετρ. χιλ. ἐπιφάνεια		
Τριχωνίδα	100	» » »		Ξυνιάδα	27	» » »		
Βολβη	72	» » »		Καστοριᾶς	24	» » »		
Ὄστροβου	53	» » »		Ἰωαννίνων	23	» » »		
Λαγκαδᾶ	52	» » »		Λυσιμαχία	14	» » »		
Κερκινίτιδα	38	» » »						

Τί γεωργικὰ προϊόντα ἐξάγομε σὲ ἄλλες χῶρες

Καπνὸς	40.000	τόν. τὸ χρόνο		Πορτοκάλια, Μανταρίνια λεμόνια	12.000	τόν. τὸ χρόνο » » »	
Σταφίδα Κορινθ.	85.000	» » »		Σταφύλια φαγώσ.	8.500	» » »	
» Σουλταν.	25.000	» » »		Χαρούπια	10 000	» » »	
Λάδι	25.000	» » »		Μύγδαλα	850	» » »	
Ἐλιὲς	12.500	» » »					
Κρασὶ	40.000	» » »					

Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ εἶναι πρὸ τοῦ πολέμου. Μετὰ τὸν πόλεμο ἔπαθαν μεταβολή.

Τί γεωργικὰ προϊόντα εἰσάγομε ἀπὸ ἄλλες χῶρες

Σιτάρι	365 000	τόννους τὸ χρόνο		Ὄσπρια	9.000	τόννους τὸ χρόνο	
Καλαμπόκι	50.000	» » »		Ρύζι	30.000	» » »	
Κριθάρι	9.700	» » »		Ξυλεία σὲ κυβ. μέτρ.	300.000	» »	

Παραγωγὴ καπνοῦ στὸ 1946 κατὰ διαμερίσματα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Ἀο. καπνο παραγωγῶν	Καλλιεργηθέντα στρέμματα	Προβλεπομένη παραγωγὴ σὲ δκάδες
1) Ἀνατολ. Μακεδονία καὶ Θράκη	52.689	368.440	10.568.737
2) Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία	23.745	113.241	5.033.563
3) Θεσσαλία	7.890	23.412	1.748.000
4) Φθιωτιδοφωκίδος	3.430	15.213	825.000
5) Θήβαι	691	6.497	340.000
6) Αἰτωλοακαρνανία . . .	12.389	97.730	2.760.000
7) Ἤπειρος	2 689	3.500	100 000
8) Πελοπόννησος	2.980	45.000	1.350.000
9) Νησιὰ	3.180	8.323	379.000
Σύνολο	109.683	681.356	23.104.300

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Περιοχὲς καὶ Νομοὶ τῆς Ἑλλάδας

Περιοχὲς καὶ Νομοὶ	*Πρωτεύουσα*	*Κάτοικοι*
I *Στερεὰ Ἑλλάδα*		
1) Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας	Ἀθῆναι	600.000
2) Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	Λαμία	16.500
3) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	Μεσολόγγι	10.000
II *Θεσσαλία*		
4) Λαρίσης	Λάρισα	35.000
5) Τρικάλων	Τρίκαλα	23.000
III *Πελοπόννησος*		
6) Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας	Ναύπλιον	8.000
7) Ἀρκαδίας	Τρίπολη	15.000
8) Λακωνίας	Σπάρτη	10.000
9) Μεσσηνίας	Καλάμαι	35.000
10) Ἠλείας	Πύργος	20.000
11) Ἀχαΐας	Πάτραι	80.000
IV *Ἤπειρος*		
12) Ἰωαννίνων	Ἰωάννινα	22.000
13) Θεσπρωτίας	Ἡγουμενίτσα	1.350
14) Πρεβέζης	Πρέβεζα	10.000
15) Ἄρτας	Ἄρτα	9.500
V *Μακεδονία*		
16) Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκη	225.000
17) Κοζάνης	Κοζάνη	14.000
18) Πέλλης	Ἔδεσσα	13.000
19) Φλωρίνης	Φλώρινα	12.500
20) Σερρῶν	Σέρρες	35.000
21) Κιλκὶς	Κιλκὶς	10.000
22) Χαλκιδικῆς	Πολύγυρος	4.000
23) Δράμας	Δράμα	35.000
24) Καβάλας	Καβάλα	50.000
VI *Θράκη*		
25) Ἔβρου	Ἀλεξανδρούπολη	19.000
26) Ροδόπης	Κομοτινὴ	33.000
VII *Κρήτη*		
27) Χανίων	Χανιὰ	28.000
28) Ἡρακλείου	Ἡράκλειο	42.500
29) Ρεθύμνου	Ρέθυμνο	10.000
30) Λασηθίου	Ἅγ. Νικόλαος	2.500
VIII *Νησιὰ*		
31) Εὐβοίας	Χαλκίδα	20.000
IX *Νησιὰ τοῦ Αἰγαίου*		
32) Λέσβου	Μυτιλήνη	28.000
33) Χίου	Χίος	26.500
34) Σάμου	Λιμὴν—Βαθέος	7.000
35) Κυκλάδων	Ἑρμουπολη	19.000
X *Ἰόνια Νησιὰ*		
36) Κερκύρας	Κέρκυρα	33.500
37) Κεφαλληνίας	Ἀργοστόλι	10.000
38) Ζακύνθου	Ζάκυνθος	10.000
XI *Δωδεκάνησα*		
39) Δωδεκανήσων	Ρόδος	22.000

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α΄ Εἰσαγωγὴ στὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας

Ποιὰ εἶναι ἡ πατρίδα μας . . . . . Σελ. 3

Β΄ Γεωγραφικὲς ἔννοιες γιὰ τὴν ξηρὰ

1) Τί εἶναι πεδιάδα . . . . . Σελ. 5
2) Τί εἶναι λόφος . . . . . » 5
3) Τί εἶναι πηγὴ . . . . . » 6
4) Τί εἶναι ποτάμι . . . . . » 6
5) Τι εἶναι χείμαρρος . . . . . » 7
6) Τί εἶναι καταρράκτης . . . . . » 7
7) Τί εἶναι λίμνη . . . . . » 7
8) Τί εἶναι καταβόθρα . . . . . » 8

Γ΄ Γεωγραφικὲς ἔννοιες ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν θάλασσα καὶ μὲ τὴν ξηρὰ

1) Τί λέγεται παραλία . . . . . » 9
2) Τί λέγεται ἀκρωτήριο . . . . . » 9
3) Τί λέγεται χερσόνησος . . . . . » 10
4) Τί λέγεται ἰσθμὸς . . . . . » 10
5) Τί λέγεται νησὶ . . . . . » 10
6) Τί λέγεται κόλπος . . . . . » 10
7) Τί λέγεται λιμάνι . . . . . » 10
8) Τί λέγεται ὅρμος . . . . . » 11
9) Τί λέγεται διώρυγα . . . . . » 11
10) Τί λέγεται σκόπελος . . . . . » 11
11) Τί λέγεται ὕφαλος . . . . . » 11

Δ΄ Ἡ Ἑλλάδα μας (Γενικὲς γνώσεις)

1) **Στερεὰ Ἑλλάδα** . . . . . » 18

α) Ὁ Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας . . . . . » 18
β) Ὁ Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος . . . . . » 27
γ) Ὁ Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας . . . . . » 28
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 29

2) **Ἡ Θεσσαλία** . . . . . » 30

α) Ὁ Νομὸς Λαρίσης . . . . . » 31
β) Ὁ Νομὸς Τρικάλων . . . . . » 32
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 32

3) **Ἡ Πελοπόννησος** . . . . . » 33

α) Ὁ Νομὸς Ἀργολιδοκορινθίας . . . . . » 34
β) Ὁ Νομὸς Ἀρκαδίας . . . . . » 36
γ) Ὁ Νομὸς Λακωνίας . . . . . » 36
δ) Ὁ Νομὸς Μεσσηνίας . . . . . » 37
ε) Ὁ Νομὸς Ἠλείας . . . . . » 38
στ) Ὁ Νομὸς Ἀχαΐας . . . . . » 38
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 39

4) **Ἡ Ἤπειρος** . . . . . » 40

α) Ὁ Νομὸς Ἰωαννίνων . . . . . » 41

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β) Ὁ Νομὸς Θεσπρωτίας . . . . . Σελ. 41
γ) Ὁ Νομὸς Πρεβέζης . . . . . » 41
δ) Ὁ Νομὸς Ἄρτης . . . . . » 42
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 42

5) Ἡ Μακεδονία . . . . . » 43
α) Ὁ Νομὸς Θεσσαλονίκης . . . . . » 45
β) Ὁ Νομὸς Χαλκιδικῆς . . . . . » 45
γ) Ὁ Νομὸς Κοζάνης . . . . . » 46
δ) Ὁ Νομὸς Πέλλης . . . . . » 46
ε) Ὁ Νομὸς Φλωρίνης . . . . . » 46
στ) Ὁ Νομὸς Σερρῶν . . . . . » 47
ζ) Ὁ Νομὸς Κιλκίς . . . . . » 47
η) Ὁ Νομὸς Δράμας . . . . . » 47
θ) Ὁ Νομὸς Καβάλας . . . . . » 47
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 48

6) Ἡ Θράκη . . . . . » 50
α) Ὁ Νομὸς Ἕβρου . . . . . » 50
β) Ὁ Νομὸς Ροδόπης . . . . . » 50
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 51

Ἡ Νησιωτικὴ Ἑλλάδα.

7) Ἡ Κρήτη . . . . . » 51
α) Ὁ Νομὸς Χανίων . . . . . » 53
β) Ὁ Νομὸς Ρεθύμνου . . . . . » 53
γ) Ὁ Νομὸς Ἡρακλείου . . . . . » 53
δ) Ὁ Νομὸς Λασηθίου . . . . . » 54
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 54
Ἡ Εὔβοια . . . . . » 55
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 56
Τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου . . . . . » 57
α) Ὁ Νομὸς Λέσβου . . . . . » 57
β) Ὁ Νομὸς Χίου . . . . . » 57
γ) Ὁ Νομὸς Σάμου . . . . . » 57
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 58
Κυκλάδες : . . . . . » 58
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 59
Τὰ Ἑφτάνησα . . . . . » 59
α) Ὁ Νομὸς Κερκύρας . . . . . » 60
β) Ὁ Νομὸς Κεφαλληνίας . . . . . » 60
γ) Ὁ Νομὸς Ζακύνθου . . . . . » 60
Στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 60

8) Τὰ Δωδεκάνησα. . . . . » 61
α) Ἡ Ρόδος. . . . . » 64
β) Ἡ Πάτμος, ἡ Ἀστυπάλαια, ἡ Λέρος. . . . . » 65
γ) Ἡ Κάλυμνος, ἡ Νίσυρος, ἡ Κῶ, ἡ Κάρπαθος. . . . . » 66
δ) Ἡ Κάσος, ἡ Σύμη, ἡ Τῆλος, ἡ Χάλκη, τὸ Καστελλόριζο. » 67

9) Διάφοροι στατιστικοὶ πίνακες . . . . . » 68

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής